

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐ TANAY JÓZSEF
FŐMUNKATÁRS NOVÁK LÁSZLÓ

XVII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM 1907 FEBRUÁRIUS

Hiermit gestattet sich der ergebenst Unterzeichnete sein Atelier für Vergrößerungen einem geehrten Publikum in empfehlende Erinnerung zu bringen. Eine langjährige Praxis ermöglicht es mir, Ihnen nur vorzüglichste Arbeiten zu liefern. Besonders hervorheben möchte ich, daß ich nur beste Fabrikate verwende und neben deutschen Papieren mit Vorliebe ein englisches Erzeugnis verarbeite, das allen anderen ausländischen Fabrikaten in jeder Beziehung überlegen ist. Ich bitte Sie einen Versuch zu machen und bin überzeugt, Sie auch fernerhin zu meiner Rundschaft zu zählen

Mit vorzüglicher Hochachtung

Hermann Woldemar Schneider
Charlottenburg bei Berlin

Schrift Tertia und Text Wettin. Vignette 33716ab M. 10.50
33716a (ohne Tonplatte) M. 6.50

Prägung ausgeführt auf einer Phönix-Tiegeldruckpresse PF

J.G. SCHELTER & GIESECKE, LEIPZIG

MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE

1907

HUSZONKETTEDIK ÉVFOLYAM
SZERKESZTETTE NOVÁK LÁSZLÓ

Megrendelhető a Könyvnyomdászok Szakköre pénztárosánál:
Boszik Istvánnál (Budapest, VIII. ker., József-utca 23. szám)

Ára 3 kor., postán küldve 3 kor. 30 fillér

J. G. Schelter & Giesecke „Schelter“-betűi és „Patriz-Huber“ díszítménye

Könyvnyomdászok Szakköre

Körhelyiség: VIII., Főherceg Sándor-tér 4. szám. Mezzanin

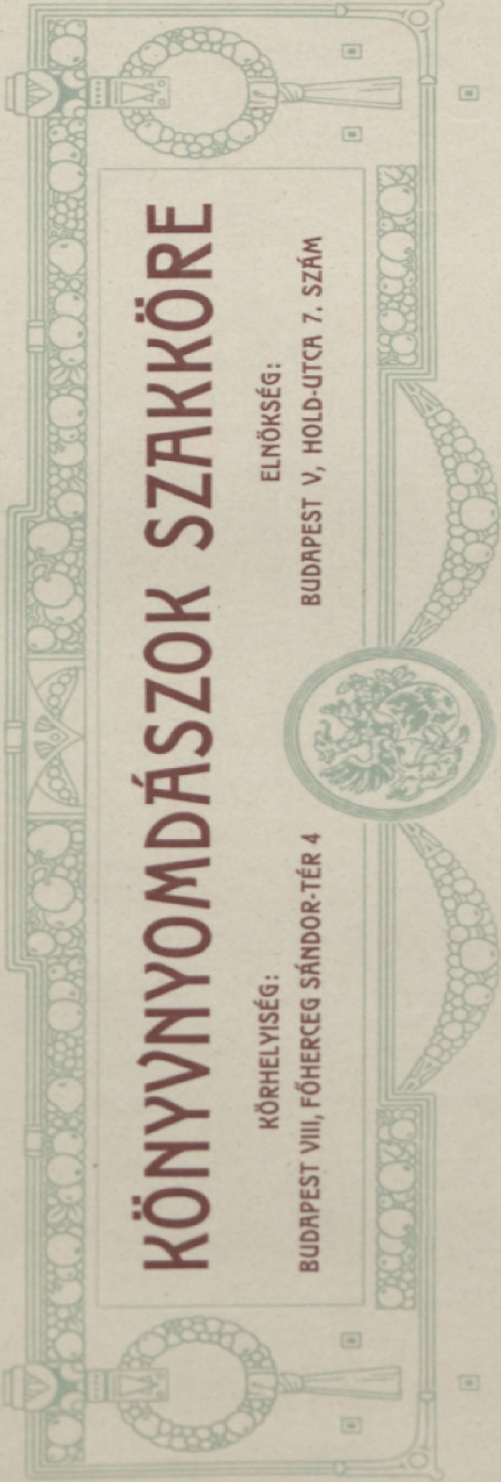
Előköszög: Budapest, V. kerület, Hold-utca 7. szám

Szerdte: Poduska Lajos
(Hornvinszky-nyomda)

A Szakkör levélfejpályásata
E-ső díjjal jutalmazott munka
(Felige: „Betűmődei anyag“)

Lyomtatta: Weninger L.
(Hornvinszky-nyomda)

KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRE

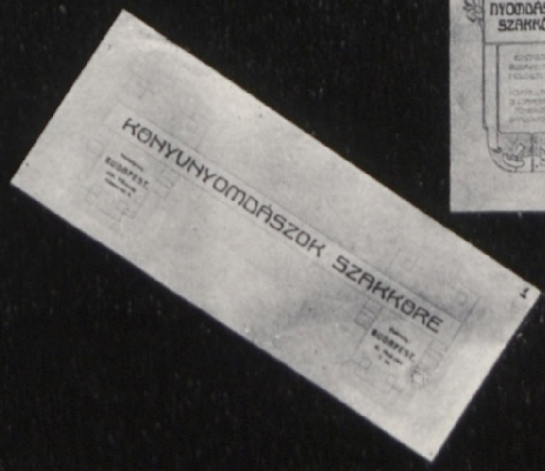
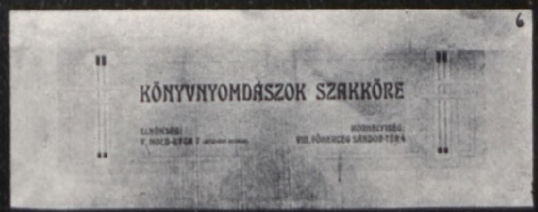
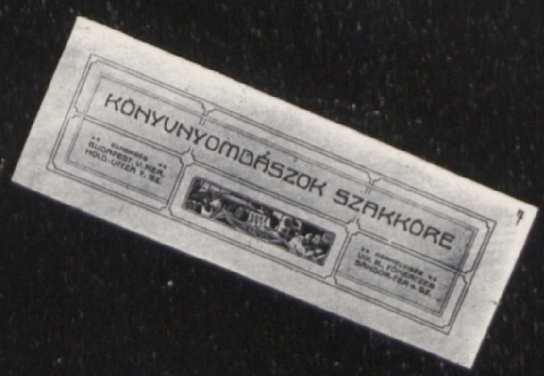
KÖRHELYISÉG:

BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR-TÉR 4

ELNÖKSÉG:

BUDAPEST V, HOLD-UTCA 7. SZÁM

A Szakkör levélfel-
pályázata.
II. díjjal jutalmazott munka. (Jellege: "Anker".)
Tervezte: Mórbe Konrád (Pallas).
Nyomtatás a Világosság könyvnyomda.

A mezsidéri papírgyár r. l. 2. számú
Humboldtsch papírosa 63/95 cm. nagy-
ságban, Ára 1000 rumbént 104 bor.

SZAKKÖRÜNK LEVÉLFELJÁLYÁZATÁBÓL.
(Nem díjazott pályaművek.)

Nyomatott a „JÓKAT” könyvnyomda-
ban. — 0000 fehér, illusztráció-tesztet
Jessel t. l. l. l. 1. k. l. k. Ára 12 korona.

MEGHIVÓ

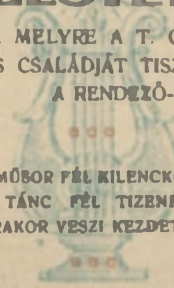
SZEMÉLVJEGY ELŐRE VÁLTVA 1.30,
A PÉNZTÁRNÁL 1.00 KORONA. KAP-
HATÓ A HÁZIPÉNZTÁROSOKNÁL.

AZ „ÉBREDÉS DALKÖR” 1907 FEBRUÁR
HÓ 23-ÁN, A SAS-KÖR DISZTERMÉBEN
(IRÁNYI-U. 17) TÁNCCLAL EGYBEKÖTÖTT

DALESTÉLYT

RENDEZ, A MÉLYRE A T. CIMZETTET
ÉS BECSES CSALÁDJÁT TISZTELETT
MEGHIVJA A RENDEZŐ-BIZOTTSÁG

A MŰSOR FÉL KILENCKOR,
A TÁNC FÉL TIZENEGY
ÓRAKOR VESZI KEZDÉST

ZENÉT JÓNEVŰ ZENEKAR SZOLGÁLTATJA
TELJES MŰSOR A HELYSZINEN KAPHATÓ

A világ legjobb gépe a Lanston-Monotype!

mert amellett, hogy a legjövédelmesebb és a legmunkabíróbb szedőgép, egészségügyi követelményeinknek is teljesen megfelel.

Ezen eredeti amerikai

betűöntő- szedőgép

mint más országokban, úgy Magyarországon is arányilag rövid idő óta olyan keresletnek örvend, hogy jelenleg már

70 betűöntő- szedőgéppel

dolgoznak Budapest, Brünn, Innsbruck, Prága, Reichenberg, Trieszt és Zágráb városokban s tulajdonosaik *a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak róla.*

VEZÉRKÉPVISELŐJE MAGYARORSZÁG
ÉS AUSZTRIA RÉSZÉRE :

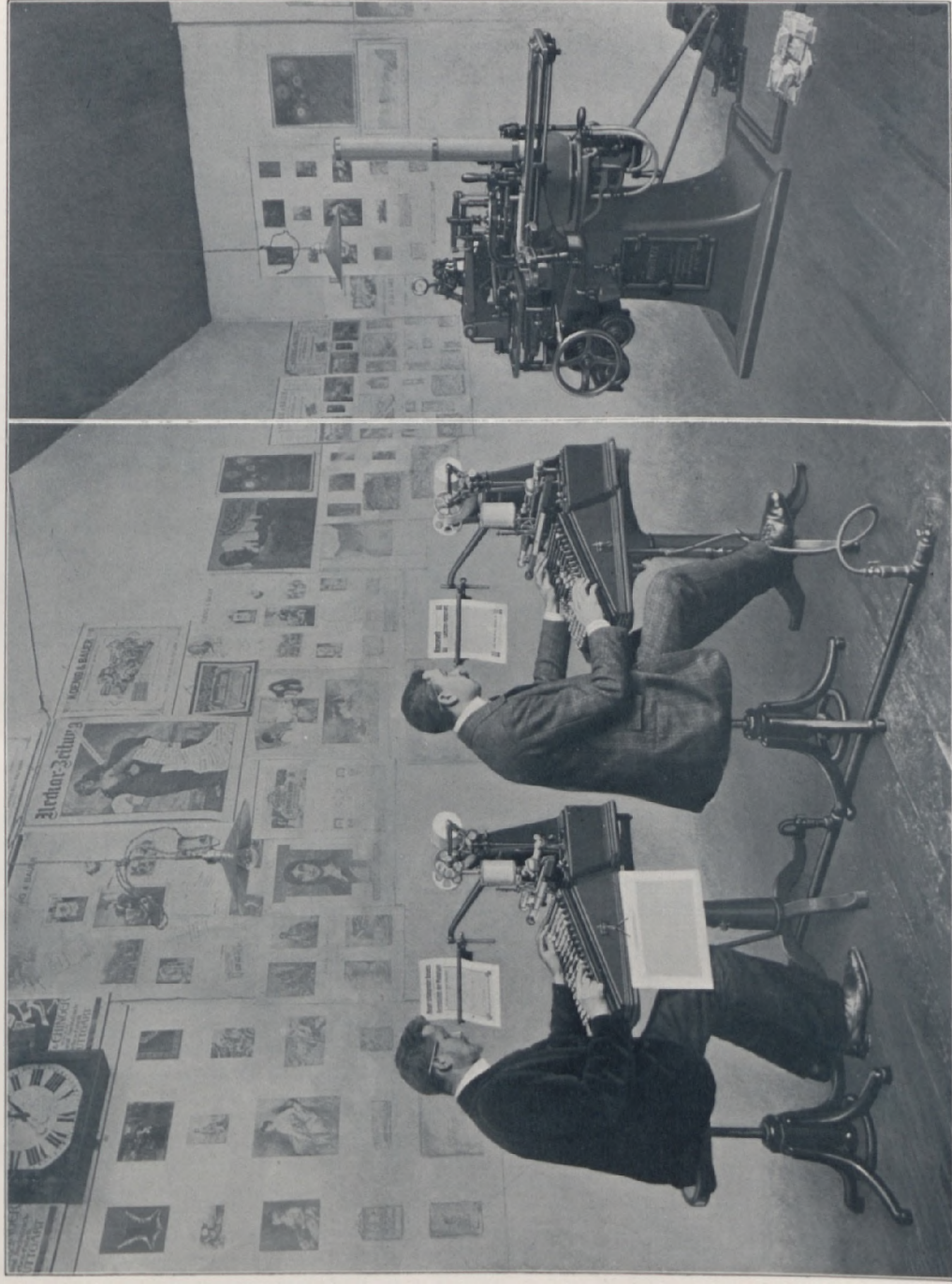
Carmine Hugó

BUDAPEST, BÉCS, PRÁGA

akinek gépe működésben is látható,

EGYETLEN ÁRUSÍTÓJA A KONTINENSEN

GARDA HENRIK, LIPCSE.

Lanston-Monotype

az összes szedő- és betűöntőgépek között a legjövendelmesebb és legmunkabíróbb!

A billentyűzet kicserélése nélkül egy időben úgy sima, mint egy-, két- és háromszorosan kevert szedésre alkalmazható, s egyszerű vagy komplikált táblázatoknál 40 cicerő szélességig pertől cicerőig minden betűtestre állítható. A Lanston-Monotype ezért naplápok, művek, vagy bárminő nyomtatvány előállítására a legmegfelelőbb. Minden más szedőgéppel szemben a

Lanston-Monotype

rendszere páratlan, mert az egészségügyi követelményeknek teljesen megfelel!

A kopogtató az öntőgéptől teljesen függetlenül működik, ezért elkülönítve is állhat s így a szedőt semmi-féle zaj, hőség vagy mérges gázok hűze munkájában nem hátráltatja, szellemi és fizikai erejét nem sötkenti, idegeit sem romlja s míg a végzett munka mennyisége más gépnél apad, itt folyton növekvő lesz.

VEZÉRKÉPVISELŐJE MAGYARORSZÁG ÉS AUSZTRIA RÉSZÉRE:

CARMINE HUGÓ

BUDAPEST, BÉCS, PRÁGA
aktíval e gép működésében is látható.

EGYEDÜLI ÁRUSÍTÓJA A KONTINENSEN: GARDA HENRIK, LIPCSE.

Bizonyítvány-másolatok.

Budapest, 1905 szeptember 15.

Garda Henrik úrnak, Lipcse.

F. hó 8-án kelt s hozzánk intézett levelere válaszulva, örömminkre szolgál, hogy a Lanston-Monotype-szedőgépről Önnek teljes megelégedésünket nyilváníthatjuk.

Másfél év leforgása alatt egymásután 8 szedő és 6 öntőgépet rendelünk meg, s ezen idő alatt úgy **illusztrált** és egyéb műveinket, mint **táblázatos** szedéseinket és naplójainkat a Monotype segítségével a legjobb sikerrel készítettük el.

Napról-napra mindjobban tapasztaljuk azon **előnyöket**, melyeket e gépek nyújtanak, miért is a legjobb reményekkel nézhetünk a jövőbe.

Kiváló tisztelettel

ATHENAEUM

Irodalmi és nyomdai részvénytársulat

Schwarz ppa Bach

Budapest, 1906 április 26-án.

Garda Henrik úrnak, Lipcse.

Kívánsága szerint ezennel elismerjük, hogy az Öntől vásárolt 7 Monotype-szedő- és 4 Monotype-öntőgéppel **teljesen meg vagyunk elégedve**. A gépek éjjel-nappal üzemben vannak; éjjel a „Budapest” című naplapunkat, nappal pedig a legkülönbözőbb műveket készítjük velük, a közönséges sima szedésüket ép úgy, mint a **legkomplikáltabb kevert munkákat** (antiqua, félkövér és kurzív), sőt a **legkomplikáltabb táblázatokot** is. Igen megbecsülendő előnyt nyújtanak nekünk a Monotype-gépek már azáltal is, hogy a legnehézebb műveket ép oly gyorsan állítják elő, mint a folyó típszedszést.

Monotype-gépeink óránként pettitől kb. 10500 betűt

garmondból * 10300 * *

ciceróból * 9250 * *

szállítanak és az öntött betűk a betűöntődékek **legjobb gyártmányainak semmiben sem állanak mögötte.**

Továbbá elismerhetjük Önnek, hogy a Monotype ellen intézett támadások és főleg az üzemzavarokról szóló állítások, amelyekről időről-időre hallottunk és olvastunk és amelyek bennünket is eleinte a Monotype-gépek megrendelésétől visszatartottak, a praxisban **teljesen indokolatlannak** bizonyultak.

Különös elismeréssel hangoztatjuk, hogy személyzetünk már hat héttel a gépek felállítása után annyira gyakorlott volt, hogy a „Budapest” című naplapunknak előállítására a Monotype-gépekkel **egészen simán ment** és mindjárt kezdetben jövendelmesebb volt.

Végül megelégedésünknek jobb bizonyítékát nem nyújthatunk Önnek mással, mint azzal, hogy ezennel még egy Monotype-öntő és egy szedőgépet rendelünk meg, melyeknek leggyorsabb szállítását legkésőbb a jövő hónap közepéig kérjük.

Kiváló tisztelettel

Monotype-szeds.

W odianer F. és Fiai.

Grafikai Szemle

Havi folyóirat a grafikai iparágak számára

Tartalom: Borítékunk, lapdíszünk és mellékleteink. Művészeti szempontok, Darvas A.-tól. Monotype. Egy- és kétfordulatú györesajtók. A kétlétezt papírosajtókról. Szakoktatás. (A Képzőművészeti Szakkörök szakfolyamatai. Szakfeladatok és kiállítások. Miskolc, Stern Deza-tól.) Szakkidállítók. (Nemzetközi nyomdászkiállítás Párisban, Kádor Lajostól. Grafikai kiállítás Lipcsében.) Művészeti pályázat, Kner Izidortól. Könyvszerkesztés. (Egyházi. Magyar Iparművészeti.) Levelezés, apróságok. (Keltikai széljegyzetek, Fuchs Zsigmondtól. A divatos betűkről, Auglól.) Vegyes közlemények. (Ujabbkori litográfia a tők. A magyar címer használatai joga. Vahók iradalmi. A husvét idejének állományaitása. Munka közben illos a főtűzés meg a náci a reklám Amerikában. Finkográfia kisebbítés meg nagyobbítás. Ausztráliából.) Hivatalos közlemények. (Meghívás a Szakkör rendezéséül közgyűlésre. Titkári jelentés az 1906-iki évről. Pénztári jelentés az 1906-iki évről. Letlári jelentés. Biráti jelentés a lezife-pályázat eredményéről. Udvoztmányi ölál jegyzőhány. Tagdai forgalmi kimutatás. Pénztári kimutatás 1906 január-decemberről. Pénztári kimutatás az 1907. évi január hónapról.) Hirdetések, boríték és hét melléklet.

Borítékunk, lapdíszünk és mellékleteink.

"Patriz-Huber-éksz" a neve a lipcseli Schelter & Giesecke cég legújabb ornamentumának. A éksz egy nemrégiben elhalt nagylehetségű német művészember, Patriz Huber tervezte, s az egyes motívumokat az ő hagyatékból válogatta össze s tette könnyunyomdai használatra alkalmassá Flensburgban élő testvére. Mint Schelterék minden nagyobb szabású újdonsága: úgy ez a éksz is mintegy irányt jelent a jövőbeli mesterszedésben. Az Empire- és Biedermeier-stílusok is már ledőzőben vannak, s úgy látszik ezek helyét fogja majd elfoglalni az az új stílus, amelynek a "Patriz-Huber-éksz" az első ferskéje. Erdőteljes, markáns vonalak, majdnem geometrikus elrendezésben, erősen stilizált síkhatású virágdíszek: ez az új ornamentumsorozatok jellemzője. Két és három pontnyi vastagságú fekete vonallal való összekötésre van a darabok leglábbje tervezve, s így az új éksz különösen borítékok meg reklámas nyomtatványok szedésére kiválóan alkalmas. S hogy a éksz kapos lesz: kétségtelen. A darabok száma igen nagy, de nem kevesebb mint huszonegy sorozatra vannak beosztva, amelyek aztán egymagukban is igen jól felhasználhatók: az apróbbak kisebb akridenták, a nagyobbak színes papírosra szánt, vagy több színben nyomtatott munkák szedésekor. — Borítékunkat a teljes lipcseli betűöntő-cég eme legújabb újdonságával ékesítettük. A nyomtatás érdeme a Pesli Könyunyomda Részvénytársaság derék főgépmesteré, Bauer Ferencé, akinek útmutatása nyomán Hedrich gépmester szakértésünk végezte a munkát.

Lapdíszünk az újabb mesterszedésől gárda egyik legteljesétebb tagja, Kun Mihály tervezte. Az ő munkája tehát a lapfej, meg a címek köréül levő éksz is. Kun szakértésünk a munkájából — azt hisszük — okulást merít minden olvasónk. Meggyőződen mutatják a rajzok: milyen egyszerű eszközökkel dolgozik az igaz művész-mesterember. Közönséges, mindenfelé bőven található természeti tárgyakat vesz alapul, s egykétlőre pompás, a célnak tökéletesen megfelelő ékszeket állít belőlük össze. S mert vérből nyomdász: biztos a sikerben; tud alkalmazkodni belőhöz, papírosához

egyaránt. S ebben van az előnye a mesterségünket nem tanult művész-emberekkel szemben. Mindig biztosra dolgozik. Ha élvén olyan, tehát rajzban és nyomdászati technikában egyformán képzett emberünk volna, mint Kun szakértésünk: egyszerűben fölébe kerekednének a német litográfusoknak.

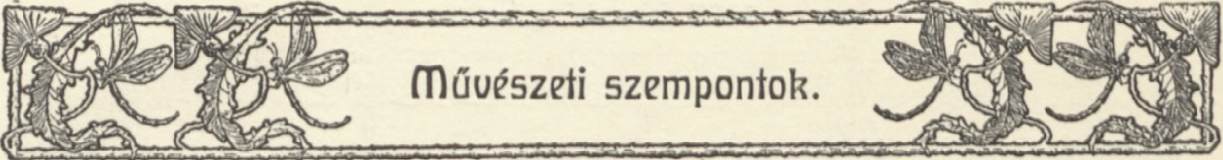
Mellékleteink közül három a Szakkör levélfej-pályázatára érkezett munkákat mutatja be. Egy negyedik is volna: a harmadik díjat nyert Bárány Nándor szakértésünké, de ezt technikai akadályok miatt csak a jövő havi füzetünkhöz mellékelhetjük. Ami különben e pályázati mellékleteket illeti, lapunk 41. oldalára utaljuk az olvasót, ahol a szakbizottsági biráti jelentés egész terjedelmében közölve van.

Igénytelen, egyszerű kis munkának látszik első pillantásra az Ébredés meghívója, de ha figyelmesebben megnézzük: nemcsak a munkáját szerető kéz nyomát találjuk meg rajta, hanem a kitűnő litográfiai képzettségét is. Fekete Géza a tervezője, ki szintén nagy reményekre jogosító tagja az új rajzó-mesterszedésől gárdának.

A "Schelter-Antiqua" elvezetésű szép, dekoratív hatású betűfajta is monumentális alkotása a lipcseli Schelter & Giesecke betűöntődének. Ezt a pompás új betűfajta negyedik mellékletünkhöz mutatjuk be. A éksz rajta Patriz-Huber. E melléklet tervezője ifj. Ragner Antal szakértésünk volt, akit a maga közismert kitűnő formatervező és alapos litográfiai tudása ez alkalommal sem hagyott cserben.

Ezután következnek mellékletünk a maga egészében, tehát autotípustul a Schelter & Giesecke cég mintázatában készült. Mert e hatalmas cég a papírosgyártáson kívül minden a litográfiaira vonatkozó iparágazatot fölveti a munkakörébe. Van gépgyára, betűöntődéje és rézlenlő-gyára, sőt még kemigráfiai mintázete is. Mostani mellékletünk a "Wellin" betűfajtaól szedőóóit, nyomtatása pedig Phönix-sajlón történt. Az autotípiai homlokletet eladóra is gyártják; ára egy színben 6-50, két színben 10-50 márka.

Hetedik mellékletünk a Monotype szedőgép reklámplaja. Érdeklőségéül fogva olvasóink figyelmébe ajánljuk ezt is.

Művészeti szempontok.

A gyomai könyvnyomtató-mester a Művészet szerkesztőségének közvetítésével pályázatot hirdetett ólszes meghívórajzra. A pályadíjak szokatlanul nagyok, s mindamellett a feltételek hetedik pontja villásgosan kimondja, hogy "a pályadíjak okvetlenül kiadatnak". Ez a pont az, ami arra késztet, hogy egy régebbi pályázatra vonatkozólag mondjam el reflexiómat.

Vagy másfél esztendeje történt, hogy Hornyánszky Viktor cs. és kir. könyvnyomdója pályázatot hirdetett egy gazdasági géppár fall naptárának és árjegyzék-borítékának vázlatrajzára. Pályáztak Zürich, Drezda, Budapest művészei is. Be is küldtek valami hetven pályamunkát, azonban mindkét pályázatot teljesen meődőnek nyilvánították, mert a pályázati művek művészeti szempontból nem mutattak semmi eredetiséget és mert a kikötött technikai követelményeknek sem feleltek meg. Mindezekről a kimerítő ismertetés a Grafikai Szemle 1905. évi 11. számában található.

Az a tény, hogy hetven pályamunka közül egy sem felelt meg a művészeti és technikai követelményeknek és egyikben sem volt valami eredetiség: kihívóan követeli a vele való behatódóbb foglalkozást. Mert ha egyebet nem bizonyít ez az eset, csak azt, hogy ennyi pályázó közül egy sem közelítette meg az előírt feltételeket, annyi tagadhatatlan, hogy itt a pályázatot hirdető, az ebben résztvevők és a jury egymást meg nem értették.

Mit óhajtott kapni a pályázatot hirdető? Pontokba foglalva meg volt mondva.

Mit adtak a pályázók? Egytől-egyig azt fogja válaszolni, hogy mindenen megfelelt vagy iparkodott megfelelni a kívánt feltételeknek.

Hogy lielt a két fél között az erre hivatott jury? Egyetlen egy sem felelt meg a kívánalmaknak.

Ugyan-e a művészetnek, tervezőknek olyan normái, amelyek alapján a felfogás és izlés minden kétséget kizáróan ilyen határozott véleménnyel megállapítható? Ugy-e bár nincsenek. De van nézet, izlés és felfogás, melyeket többen, s melyeket kevesebben osztanak. De abszolút, mindenkire kötelező nézetet, izlést és felfogást az ember soha el nem fogadott; legutóbbi időben pedig maguk a művészek ráztak le magukról minden oktrojált szabályt és izlést. Ezek szerinti: nincsen olyan szabály, ami a művészre kötelező, nincsen semmiféle olyan mérték, aminek biztosítására a művész kötelezhető. Tehát logikával ott, ahol teru, mérték és szabály hiányzik: ott teruvel, mértékkel vagy szabállyal dönteni sem lehet.

Annál megállapítottnak vehető, hogy pályázók és a jury nem voltak egy véleményen. Miből állott ez a vélemény-eltérés? A pályázók művészes dolgot vélték produkálni, a jury pedig megállapítván, hogy a művészetet csak a művészek csinálhatják, még pedig a tehetségesek: mi sem volt könnyebb, mint ennek a hiányát megállapítani; s így a legjobb lelkiismerettel állítható a jury, hogy művészeti szempontból nem látott semmi eredetiséget.

De mert a mérték oly magasan lett állítva, hogy azt hetven pályázó közül egy sem óihette meg, ez még nem igazolja azt, hogy a jury a pályázat hirdetőjének intencióját jobban megértette, mint a pályázók maguk; ezt mutatja az is, hogy a hirdető méltánylással volt a pályázókkal szemben. De ennél sokkal lényegesebb tudni: vajjon a pályaművek közül egyetlen egy sem felelt-e meg a hirdető vagyis a naptár- és árjegyzék-megrendelő izlésének és igényének?

Ezt a kérdést a gyakorlati érzék tételi velem, amit a hirdetőnél is fellismerni vélek. A gyakorlati érzék pedig azt sejteti velem, hogy ez a "semmi eredetiség" a nézeteket nagyban befolyásolhatta. Mert az a művészeti szempontból megállapított semmi eredetiség a maga igen tág fogalmával már nagyon sok véleménynek volt köpönyege, s ez esetben sem vagyok hajlandó ezt egyébként tartani, még pedig azért, mert nyomdász vagyok, vagyis oly foglalkozást űzök, aminek nincsen egyetlen oly terméke, amelyre a ben Akiba bölcseségével a "semmi eredetiség" tág fogalma bizonyítható nem lenne.

Tény az, amint a szóban forgó eset is igazolja, hogy a nézetek azért annyira elágazók, mert hiányzik egy oly egyértelmű Irány, ami a megérthetőséget lehetővé teszi alkalmas volta. Ezt a hiányt érezzük mindannyian, akik valami közelségbe jutunk a művészet műveléséhez.

Megkísérlem tehát egy ilyen irányító szabályzattal az összehangolását, amihez az anyag több kiadóló művész és műismerő tollából, közük a jury egyik tagjából ered, még pedig: hasonló pályázati a pályázóknak tudniuk kell, hogy a tervezőt mindig a gyakorlati cél vezesse. Az ipar és művészet kell, hogy a legbensőbb atyafiságban legyenek, mert a gyakorlati életben sokkalta jobban ismerik e viszonyokat azt az eredményét, hogy a művész feloldozás nagyban emeli az ipari cikk értékét. Sok iparos azon van, hogy művész csinál díszítse termékeit, mert tapasztalták, hogy a közönség így szívesebben vásárolja. Sőt kiterjesztik a művész dísz az ipari termékek hirdetésére is, s ezzel egy meglehetősen új, s ma már nagyra fejtelt művészeti ág, a plakáttervezésnek felvirágzásához járultak hozzá.

Hogy a kellő összhangot művész és iparos között elérjük, meg kell kérdeznünk a szobrászt, hogy miféle rendszer szerint végzi azt a fürge alakítást? Azt a választ kapjuk: érzésem szerinti. A rajzoló ugyanezt mondja, ha kérdezzük tőle, hogy a gyors futam, amellyel egy-egy alak körvonalát minden lendülésével — egyetlen rántásra — oda húzza, miképpen támoat? De kérdezzük meg a göröncsért, hogy a sebesen forgó korongon miként formálja böggrét szép vonalúra; a szabót, hogy miképpen tudja úgy a óerék íves hajlását egyetlen vonallal biztosan megjelölni; a kőfaragót, hogy minő számítással állapítja meg a kalapácsütés erejét, nehogy a véső nagyobb óarabot hasítson le a kőből, mint kellene. Válaszuk az lesz: hogy mindez a kezükben van. S ez a válasz helyes, tényleg a kézben van meg az erre való készség, s e kiszámíthatatlan formálási készség a közl munka legszebb óladala. Ezt a bravúrosan alakító érzést csak az anyag intelligens megmunkálása közben lehet megszerezni.

Már most lássuk: az anyag megmunkálásakor mit veszünk észre legelőbb? Hogy az anyag beleszóll a munkába s azt mondja a mesternek: velem nem így, hanem amolyan módon kell bännöd. Az anyag az értelmes mester kezében nemcsak érthetően illikozik a nem ókszerű megmunkálása ellen, hanem egyúttal rábeszéli a mestert, hogy minő módon kezelje őt. Ime: az anyag új technikát, új ótletet ad a mesternek; inspirálja erre vagy arra a fogásra, s ebből aztán új, az anyaghoz s a réhoz legjobban illó formák támadnak. Ilyen tanulságokkal szolgál nekünk a barbárok fakanaia, de ilyenekkel szolgál Michelangelo márványszobra, Rafael freszkója, Lionardo da Vinci olajfestménye is. Ime

egy pont, amelyen az Ipar tökéletesen összeforr a legmagasabb művészettel, egy pont, amelyen soha senki sem fogja e kettőt egymástól elválasztani. Ezen a ponton az Iparos és a művész egyazon törvényre hallgat.

Készítsünk az anyagnak és a tárgy rendeltetésének megfelelő szerkezetet, s ha dekorálni akarjuk azt, lime ott a természet bámolatossága és kiaknázhatatlan formakincsével, szedegessük ott a virágainkat. Lesz azon a rengeteg virágos réten nyílló kehely elég, amelynek szépségét átvihetjük fára, kőre, szövetre, üvegre, porcellánra, bronzra, papírosra. Nem úgy, amint ott künn virítani látjuk, hanem annak az anyagnak és szerkezetnek megfelelően, amelyet formájukkal föl akarunk ékesíteni.

Nagy figyelem fordítandó arra is, hogy a forma híven kövesse az anyag sajátosságait. Az igaz művész hű az ő anyagához: nem ad fának olyan formát, amelyet csak a kő tűr meg; nem akar porcellánból ötvösműveket és papírosból érchez hasonló maradandó művet utánózni.

Aki a maga fa-, vas-, üveg-, szövet-, bőr-, zománc-, papíros-, ólomanyagának minden tulajdonságát a kisujjában bírja, az rá fog jönni, hogy az anyaga még erre vagy arra a célra is alkalmas, még így vagy úgy is idomítható. Így nyíllik tér számára, hogy ornamentikáját is egészséges, szép, organikus új alakzatokkal gyarapítsa.

Ne avatkozzék az ilyen dolgokba, aki még azt sem tudja, hogy az árnyékok adják meg a testszerűséget, a plasztikai látszatot. De bármit erőlködünk is, teljesen plasztikussá nem varázsolhatjuk a rajzot, mert azt csak mintázással lehet elérni. Ha a művész tapintatos, úgy nem fogja erőszakolni azt, amiről előre is tudja, hogy elérése lehetetlen. Megmarad tehát annál, hogy mintegy csak jelzi a formákat. Ez pedig fontos mozzanat. Helyes művészet ugyanis csak az lehet, amely ismerőn anyagát, ezt az anyagot csak arra használja, amire sikerrel használható. Ez az anyag tulajdonságainak művészi megbecsülése.

A rajz látszólagos befejezetlenségei és hiányai a néző fantáziáját arra ösztökélik, hogy öntudatlanul is képzeletében tovább építse, folytassa azt, amit lát maga előtt látni. Munkára bírja tehát a fantáziát; ötletet, feladatot, teremtési vágyat önt beleje. Ami erre izgatja elménket, azt érdekesnek nevezzük.

A rajz többnyire elveszti önálló és független jellegét. Hangszerré válik egy nagy és gazdag orkesztrumban. Néhol erősen kihangzik a korból, néhol belefut a sokféle hang hullám-árfába. A jó és gyakorlott karmester észreveszi: helyesen szól-e az orkesztrumban ez vagy az a hangszer.

Ez ismeretek birtokában lássunk munkához. Most már tudjuk az anyagot megbecsülni, idomítani és miképp hasznosítani. Ismerjük a rajz jelentőségét, tudjuk, hogy ez milyen arányban jutassuk kifejezésre, egyáltalán meg van minden mondván, hogy miképp alkotható valami művészi dolog. Csakhogy munka közben vesszük észre, hogy az íróasztal mellől sokkal könnyebb elmélettel művészetet és anyagot megmunkálni, mint a gyakorlatban kiütelre juttatni. Ekkor újból és újból elolvassuk az utalgatásokat, újból találgatjuk a bennük rejlő igazságokat és az első, amit teljes biztossággal megállapíthatunk: hogy ezek alapján valami eredetit már csak azért sem produkálhatunk, mert azt kívülről mások is ismerik; és amit sokan ismernek, azon az úton vajmi nehéz valami eredetiséget kifundálni. Ezzel az ismerettel egyellen egy vonással sem haladunk előbbre, nem is tudunk úgy tervezni, mint azt ez irányelvekből szerzett ismeretekkel elgondolni egy művészilek tudja ugyan, de megcsinálni eredetiségre számítva nem képes.

Tudom: ez nagy szó, de kimondom, mert a gyakorlat igazolja. Jelen eset is. Bizonyos vagyok abban, hogy ha

mindéz elmondottat figyelembe vesszük és mindent úgy elvégzünk, mint az előtva vagyon és amiképp az iskolában is kioktattak bennünket, a bírálóknak legbiztosabb észrevétele az lesz, hogy "nincsen benne semmi eredeti gondolat".

Mindzezzel igazolva látjuk, hogy még a legjobb tanácsok betartása sem alkalmas eredeti gondolat ébresztésére, ha e tanácsok vagy irányelvek közismertek.

Az elmondottak önmagukat igazolják. Szükség volt ebből az esetből is reámutatni, hogy minek van leginkább híján a magyar művészet és az ezt sokszorosító Ipar. Tudjuk mi igen jól, hogy tökéleesebbet, szebbet és művészeesebbet is lehet alkotni, mint amit a magyar Iparművészet teremt. De nagyon févő az, aki a hiányt művészeinkben avagy a sokszorosító Iparunk fejletlenségében keresi. Nem itten van a bajnak kútforrása; hanem mint kis nemzet, termékeinknek nincsen meg az a nagy közönsége, ami lehetővé tenné a tökéleesebb művelését. Sokszorosító Iparunk fejlődését ez a körülmény akadályozza legerősebben. Rajz, metszet, leírás, szedés mind készen van, de művész és sokszorosító nem találja meg a méltánylást, mert hiányzik a nagy példányszám, amit gépeink nem kevesebb időben és képességgel olcsóbban szórónak a nagy közönség számára.

Azért kár bántortalanítani azokat a keveseket, kik eme nagy nehézségek dacára lelkesednek a művészetért.

Ahol hetvenen versenyeznek egy valamiske elismerésért, sőt dicsőségért, ott az általános meddődség kimondása legelőbb is könnyelműség, sőt a bünnel azonos. Ilyen ítéletnél nem lenne szabad a körülményeket figyelmen kívül hagyni. Nem kívánhatjuk a lelkiismerettel való összeütközést, de én úgy értem, hogy ez az ítélet indokolatlanul olyanokat sújtott, akik azt legkevesebé érdemelték meg. Ha hetven buzgó, többé-kevésbé képesített művész közül csak egy kapja meg a pálmát — amint azt tbben nem is kaphatják —, a hatvankilenc pályázó azzal a tudattal nyugtatta volna meg háborgó lelkiismeretét, hogy mind a hetven nem lehet az első. De kimondani azt — különösen a mi szegényes magyar viszonyaink között — hogy a hetven pályamunka között egy sem találtatott alkalmasnak: ez az ítélet mind a hetvenet méltán elkeseríthette.

De azért nem esünk kétségbe, mert bizony a mai időben vannak szaktársaink között is elegendő, akik tudják, hogy erkölcsi tulajdonságok, mint erély, előrelátás, kitartás, pontosság, kötelességérzet, szorgalom és csüggedést nem ismerő buzgóság a munkát hatályosabbá teszi. Sőt nemcsak hogy tudják, de követik is ebbeli meggyőződésüket. A kitartásnak és szorgalomnak sok szép eredménye közül talán elég csak szakirodalmunkra utalnom. Darvas A.

Monotype.

A haladás szellemét nem lehet megállítani a maga útjában. Föltartóztathatatlannal rohan előre, s aki útját akarja szegni, aki nem érti meg a hívó szótát, nem akar megalkudni a gyorsan változó új helyzetek díktálta viszonyokkal: eltipródik, megsemmisül a megélhetésért való harcban.

Ezek a haladás szellemének az áldozatai: a kicsinyhitűek, a maradak, a legelemlibb igazsággal szemben is bakafántoskodók. S ezek talán kissé meg is érdemlik a sorsukat.

De vannak még más áldozatok is: a gyöngék. Aki útjába kerültek az átalakító munkáját rohanóvást végző korszellemnek, s nincs módjukban félreugrani az összerbítésre áldást, de ő rájuk veszedelmet hozó fürgegel elől.

Az a jó, hogy a gyöngék száma ma már mindinkább kevesbedik. A farsulás, az összetartás erőssé teszi őket.

Csak száz vagy félszáz esztendővel ezelőtt is: egy-egy korszakos találmány százezrenyi embert döntött a legfelelőbb nyomorúságba. A szbűdgépnek föltalálása például éhínséget hozott negyedmilliónyi munkáscsaládra. A vasutak kiépítése a szekeres-családok százezrelt fosztotta meg a mindennapos kenyeriktől. Ez akkor volt, az egyes ember társadalmi elszigeteltségének, egyedülállásának a korában.

Ma már más a helyzet. A közös érdekek föllismerése falanxokba tömörítette az embereket. Falanxokat nehezebb eltiporni, mint egyes embereket. A technika világcsodákat teremt nap-nap után, a kézi erő rohanóvást hátrál a gépi munka elől, s csodák csodája: a munkás helyzete nem hogy rosszabbra vált volna, hanem határozottan jobb, emberhez méltóbb, mint volt a gépszörnyetegek megjelenése előtt.

Nem olyan veszedelmesek a technikai átalakulások ma már, mint azt hittük, s hiszik közülünk akárhányan ma is.

A rettegett vaskalléga rohamos térftoglalása nem tette földönfutókká sem az angol, sem a német, sem a magyar nyomdászok ezreit. Inas-szabályzattal, munkaidő-rövidítés-sel meg egyéb hatásos eszközökkel kparitrozták szervezeteink azt a veszedelmet, ami összetartás és kölcsönös megértés nélkül nyomorúságba döntött volna mindnyájunkat.

Nincs is értelme ma már, ha kézzel-lábbal ágálunk a szedőgépek terjeszkedése ellen. Ha kifzetlődnek és egyéb előnyök is vannak: legfőljbbe ha ideig-óráig hathatónak késleltetőleg a terjedésükre, s végezetül aztán nem fokozatosan, hanem egyszerre özönlenék el nagyobb nyomdánkat.

Lanston kítűnő szedő- és öntőgépeiről szolunk most, az egyes betűket szedő és öntő Monotyperől, amely immár harmadik esztendeje jól bevált Budapesten is, és tökéletes mehanizmusa és nagy rentabilitása révén mindenféle diadalmasan állja meg a versenyt a soröntő gépekkel. E gépről többszörösen jelentek meg már szakirodalomban a szerkezetet ismerető cikkek, de a nyomdász-embert tulajdonképpen érdekli rentabilitási adatokról állig volt eddig szó.

A Monotype — mint tudjuk — olyan gép, amely teljesen kifogástalan komplett-öntéssel egyes betűket önt, s azokat egyszersmind csodálatos pontossággal sorokká is zárja. A Monotype munkája tehát valami igen jó könnyűszedő munkájához hasonlítható, aki vadonatúj betűkből állítgatja össze a szedést; s a Monotype-szedés ennél fogva éppen oly könnyen korrigálható, mint a kézi szedés, s jó állapotban levő gépen minden egyenetlen nélkül nyomtathatunk róla. Hogy a Monotype jó s a leggondosabb kézi könnyűszedésel

megegyező munkát-szállít: azt kétségbevonni senki a vállágon nem meri; a kérdés csak az: gyorsabban és olcsóbban végezhető-e el Monotypeen a munka, mint kézi szedéssel?

A kérdésnek mind a két pontjára igenlően kell felelnünk. És e mellett nem csekély dolog az sem, sőt nem is hangsúlyozható eléggé, hogy a Monotype szedő- és öntőgép munkaképessége nincs kényszerű összefüggésben a rajta dolgozó operátor ügyességével és gyakorlottságával, eselleg jóakarásával is (mint az az összes soröntő gépeknél, sőt még a Monotype legközlelebbi rakonánál: az Elektrotypographnál is súlyos hátrányképpen megvan). A Monotype-nek írógépre és öntő-szedő-gépre való ügyes kettősztása által elérték, hogy az öntő-szedő-gép, amely kétségtelenül fontosabbik a kettő közt: állandóan azzal a gyorsasággal dolgozhatik, amelyet a mehanikai alapigazságok megengednek, s amely gyorsaságnak legmagasabb határáit az a természeti törvény szabja meg, hogy valamely folyékony test szilárdodó levése időmennyiséghez is van kötve. Más szavakkal mondvá: a Monotype oly gyors tempóban szedhet nonpareille-szedést, amily gyorsasággal az egyes nonpareille betűk öntés után megmerevedni képesek. A Monotype-nél a betűk megmerevedését vízhűtés gyorsítja, s így a nonpareille-szedés mennyisége 200 betű per centkint. Mennél nagyobb a betűtörzs: természetesen annál több idő is kell az egyes betű megmerevedéséhez; de még petit betű-nagyságnál is 8000—9000-et, garmondnál 7000—8000-et, rizerónál pedig 6000—7000-et tesz ki a Monotype óránkint való szedőképessége. S amikor ezt tudjuk: nem szabad megfedekezünk az egyéb szedőgépekkel való összehasonlításról sem. Köztudomású például, hogy a Linotype leg-ügyesebb szedője sem szokott 7000 petit betűnél többet szedni óránkint, garmond szedésnél 6000, rizerónál 5000 betű pedig igen jó munkamennyiségnek vehető. Ebből tehát az következik, hogy a Monotype bármelyik betűnagyságból is husz százalékkal többet képes bizonyos idő alatt előállítani, mint az említett soröntő gép. S ez az arány a korrigálás könnyebb volta révén még emelkedik is. De miképp? Egyszerűen úgy, hogy a soröntő gép kezelőjének magának kell a korrekturáját végeznie, ami órága dolog: sok időbe kerül, s ezalatt új termelésről szó sem lehet. S ezen a való tényen semmiféle argumentálással sem lehet változtatni: a korrektura-csinálás ideje alatt a szedőgép nem hogy járvelemezne, hanem ellenkezőleg, emészti a járvelelmet, még az esetben is, ha számolásban történnék rajta a szedés.

"Igen ám," veti ellen talán valaki, "de a Monotype kettősztása következtében kettősnek kell lennie a kezelő személyzetnek is, s ezért a Monotype járvelemezésége talán kétséges?" E kérdésnek első felére igenlő a válaszunk, de már a második felére vonatkozóan tagadóan kell felelnünk. Mert hogy elején kezdjük a dolgot: a Monotype nem az olyan kicsiny embereknek való gép, akik napról-napra, évről-évre mindig egyazon minimális szedésmennyiséggel dolgoznak, s akiknek személyzetük állandóan talán egyetlen szedőből, no meg egy inasból áll. De bizonyos az is, hogy a kis emberek között akárhányszor világos eszű, széles látókörű emberek is akadnak, olyanok, akiknek enerzsiájuk és vállalkozó kedvük is megvalna, s éppen csak a pénzük hiányzik ahhoz, hogy üzemeiket megnagyobbítsák. S mint-hogy az üzemmegnagyobbítás fő-fő kőlltsége igen sok esetben legfőképp betűanyag megrendeléséből állana: a Mono-

type segítő társukal, szinte megmentőjükül kiálkozik, még pedig azért, mert ennek segédelmével a betűrendeléseknek legnagyobb részét elkerülhetik, s mindamellett mégis bátran vállalkozhatnak a nagyobb, sőt a legnagyobb munkák elkészítésére is. Bizton állítható, hogy ha ezek a "jövendőbeli nyomdászbarák" a Monotype-pel való munkálkodás szinte határtalan lehetőségeiről alapos tudomást szereznek: egyszerűben olyan átalakulás lesz a nyomdálparban, aminőről a mi nagy nyomdászaink ma még álmodni sem igen merésznének. Mert ami a Monotype racionális kihasználása tekintetében elengedhetetlenül szükséges a szorgatos és megfelelő foglalkoztatásról mindenesetre selyg-sabbban fog a tevékeny kis könyvnyomtató gondoskodni, mint az a nagy nyomdász, aki sokszor éppen csak óvatból rendel meg valamely gépet, a nélkül, hogy annak észszerű és tökéletes kihasználásával valami sokat törődne.

Ismételjük: a Monotype csak ott lehet jövedelmező, ahol észszerűen és tökéletesen kihasználják, s annál jobban jövedelmez, mennél több gépet állítanak munkába. Legkedvezőtlenebb az arány akkor, ha egyetlen öntő-szedő-gép mellett csak egyetlen írógép dolgozik. Az ilyes berendezkedés már előre is kizárja annak a lehetőségét, hogy az öntő-szedő-gép a maga teljes egészében kifejttesse a képességeit. Jólal helyesebb az az arány, amikor egy öntő-szedő-gép mellett két írógépet alkalmazunk. Ekkor már az öntő-szedő-gépnek nemcsak hogy a teljes kihasználása biztosítható, hanem ezenkívül — már amennyire ugyan nem valami komplikált kéziratról van szó — rendszeresen kézirattörlés is termelődik, amit azonban az öntő-szedő-gép egy-két különóra alatt könnyű szerrel meggyőz. Nagyon gyakran az utóbbi eset aligha fordulhat elő, feltéve, hogy olyan munkákkal foglalkoztatják a Monotypeot, amelyek neki valók, s amely munkák elkészítésében teljességgel fölülmulthatatlan. Ez pedig nem más, mint a kevert szedésnek és a táblázatos meg számos szedésnek a terrénuma. Ezen a téren tűnik ki legjobban a följény más szedőgépek fölből.

Mert hogy ha a munka komplikált volta még annyira csökkenti is a napjában elvégezhető mennyiséget: a Monotype öntő-szedő-gépének gyorsaságára ez nincsen semmi-féle korlátozó hatással. S mert e gép munkaképességének egyesegyedül a betűtörzs nagyobb volta szabhat szűkebb határt, a szedés komplikált volta azonban nem: könnyen megérthető, hogy a Monotype a munka komplikáltsága esetében adja a legjobb számadási eredményt, vagyis a legtöbb jövedelmeit, még pedig azért, mert az ily munkának természetesen nagyobb a megrendelővel szemben fölszámított ára.

Az imént azt mondtuk, hogy a Monotype rentabilitása a berendezkedés nagyságának arányában növekszik. Ezt az állításunkat óhajtanók most egy a tényleges viszonyokra alapított, egyszerű s könnyen megérthető példával illusztrálni.

A legtöbb Monotypes üzemét olyan arányban rendezték be eddig, hogy két-két öntő-szedő-gépre három-három írógépet számítottak. Hogy túlságosan kedvezőnek ne lássék számításunk eredménye, nem a nonpareillet, tehát azt a betűtörzset vesszük alapul, amelynek szedése a Monotype gépen a legelőnyösebb volna, már csak azért sem, mert ez a betűtörzs nem sok nyomdában használatos nagyterjedelmű munkák szedésére. Választjuk helyette a petítet, amelyből a Monotype öntő-szedő-gépe 8000—9000 betűt képes megöntenni óránként, míg az írógép "kézirat"-csinálással foglalkozó operátor a budapesti gépszedő-árszabály értelmében 4500 betűnyel kéziratot perforál meg óránként, bár — ha a munka nem nagyon komplikált — sokkalta többet: 6000-es állagot is könnyű szerrel meggyőz. Adva volna tehát példánkhoz két írógép és egy öntő-szedő-gép (bár a három írógép és két öntőgép arány kedvezőbb volna, mert az utóbbiakat — a két öntő-szedő-gépet — egyetlen betűöntő kezelhetné), még pedig naponkénti való nyolc és fél óral

munkalódt számítva, ami hetenkint 51 órát tesz ki. A két szedő szed 4500 betűt óránként, vagyis egész héten által: $2 \times 4500 \times 8\frac{1}{2} \times 6 = 459,000$ betűt. Lássuk már most: ugyan mennyire kerül ez a hetenkint való szedésmennyiség?

Az alapul vett üzemből az eddigi bőséges tapasztalatok alapján a következőkben állapíthatjuk meg a kiadásokat:

2 szedő munkabére 38 koronájával	76—
1 öntőnek munkabére	38—
gázfogyasztás: gépenként és naponként 5 köbm.;	
1 köbm. ára 14 fillér	4-20
vízfogyasztás: 225 liter gépenként és naponként;	
1000 liter ára 40 fillér	0-55
erőfogyasztás: $1\frac{1}{2}$ lóerő à 10 hektó watt órán-	
ként; 1 hektó watt-óra ára 3 fillér; volna tehát	
$1\frac{1}{2} \times 10 \times 8\frac{1}{2} \times 3 \times 6$	22-95
papírosfogyasztás: 42,000 betűhöz 1 kg. papíros	
szükséges; ennek ára 1-90 korona	20-75
ólmofogyadék gépenként és hetenkint körülbelül ..	5—
egyéb kiadások: olaj, tisztító-rongyok, matrica-	
stb. pótlás, stb.; gépenként és naponként kb.	5—
A 459,000 betűnyel szedésre összes költség tehát	172-45
korona, vagyis 1000 betűnek az ára a Lanston-féle Mono-	
typeen előállítva mindössze csak 37 fillérnyel összegré rug.	

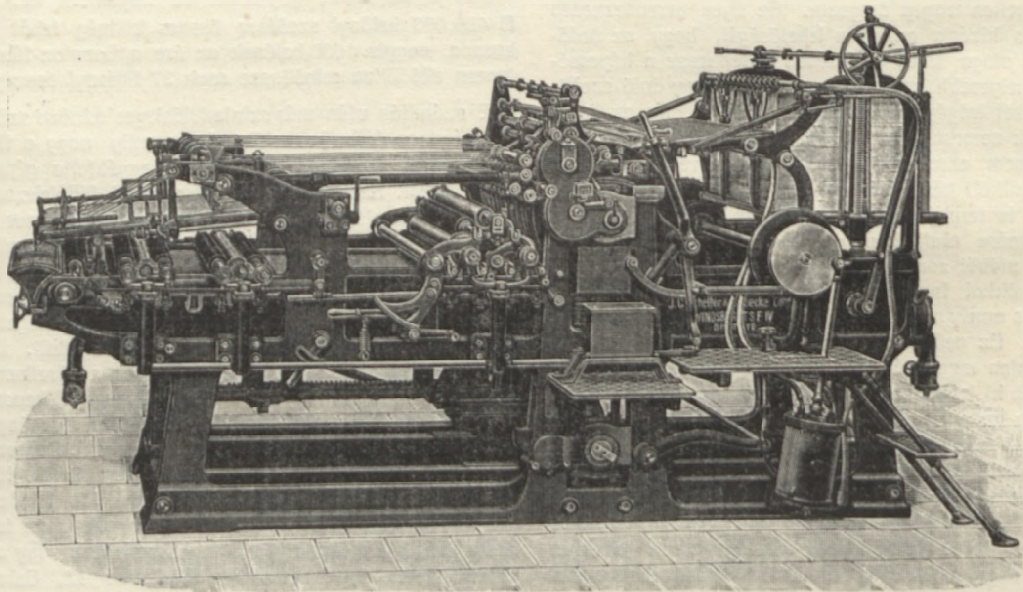
E számítás után már szinte fölösleges minden szó; bárki is világosan láthatja belőle, hogy mily nagy a följénye a Monotypes üzemnek a kézi-meg egybefajta gépszedéses üzem fölből. Kevésbé komplikált munkát föltételezve, keresek harminc százalékra tehető — számbelileg kifejezve — ez a följény. Nem is szóval arról, hogy a Monotype szedése kézi szedéshez való használatra szekerényekbe rakható, s hogy a perforált kézirattal megőrzésével fölösleges a stereotípálás.

Érdekes az a kimutatás is, hogy mennyire terjedt el az ifjú Monotype gép körül egy-két esztendő alatt. Ma már például Magyarországon és Ausztriában a következő nyomdák dolgoznak Monotype-pel: a budapesti Athenaeum 20, a Wodianer F. és Fial cég 13, a zágrábi Rézsefnyomoda 7, a prágai Alois Wiesner cég 16, Rudolf M. Kohrer Brünneben 5, Gebrüder Stiepel Reichenbergben 3, L. Herrmannstorfer Triestben 3, a Buchdrucker der Kinderfreund-Anstalt Innsbruckban 3 géppel. Németországban természetesen még több Monotypeet foglalkoztatnak, így a berlini államnyomda 5, C. Bernstein Berlinben 12, Gebr. Unger Berlinben 4, Haasenstein & Vogler Berlinben 5, Kroll'sche Buchdrucker Berlinben 3, Georg Reimer Berlin-Trebbinben 4, a Deutsche Buch- u. Kunstdrucker Zossenben 3, Creven & Bechtold Kölnben 3, a Spamer'sche Buchdrucker 31, Oskar Brandstetter Lipcsében 15, Oskar Leiner Lipcsében 5, Breitkopf & Härtel Lipcsében 6, August Pries Lipcsében 5, a Strassburger Drucker und Verlagsanstalt Akt.-Ges. vorm. R. Schultz & Co. Strassburgban 3, G. Parcus (Dr. Will'sche Buchdrucker) Münchenben 6, Ed. Herberger, Hofbuchdrucker Schwerinben 5, August Hopfer Burgban 3, Böhmann'sche Buchdrucker Hannoverben 3, Frankenstein & Wagner Lipcsében 5, W. Levysohn Grünbergben 3, Saardrucker Akt.-Ges. St. Johann 3, Enslin & Lalbin Reutlingen 2, Union Deutsche Verlagsgesellschaft Stuttgartban 10, Chr. Belsler'sche Buchdrucker Stuttgartban 4, Gebr. Reichel Augsburgban 5, U. E. Sebald Nürnbergben 5, Merzbach'sche Buchdrucker Posenben 5, Comenius-Drucker Lisszabonban 3, Paul Schettler's Erben Cöthenben 2, Greiner & Pfeiffer Stuttgartban 5, Siwina Buchdrucker Kattowitzban 3, General-Anzeiger f. d. Riesengebirge Hirschbergben 3, Buchdrucker Hoppe Leipzig-Borsdorfban 3, Johannes Paessler Drezdában 3, Bruegel & Sohn Ansbachban 3, Buchdrucker Grossmann Stettinben 5, Hamburger Neueste Nachrichten Hamburgban 5, Hartung'sche Zeitung Königsbergben 3 és a Magdeburgische Zeitung 5 gépet.

Egy- és kétfordulatú gyorsajtók.

Vagy tizenhárom esztendője immár, hogy az európai nyomdagép-gyárosok ezekről az amerikai géptípusokról alaposabb értesülést szereztek, s itt-ott némi utánzásukkal meg az európai viszonyokhoz való átalakításukkal is megpróbálkoztak. Így tehát ma már egyfordulatú meg kétfordulatú gyorsajtók elnevezéssel Európában is meglehetősen gyorsan terjednek ezek a kitűnő sajtók, bár távolról sem olyan mértékben, mint az Egyesült Államokban, ahol a most működésben levő gyorsajtóknak legalább kilencven százaléka ilyen rendszerű, s ennél fogva természetesen a gyorsajtó-gyártás is főképpen ennek a típusnak az építésére és folyamatos javítására szorítkozik. Egész sereg gyár

tonosan forgó nyomóhengerrel ellátott gépeket ellibe helyezték a régi — mindünk még majdnem kizárólagosan használt — "stop"-rendszerű gyorsajtóknak. Ez okok két legfőbbike: a viszonylag igen nagy nyomtatási gyorsaság és az abszolút jó munka. A nagy gyorsaság magyarázatát a nyomóhenger folyamatos forgásában találjuk. Mert míg a meg-megálló nyomóhengerrel ellátott közönséges gyorsajtóknál a gyorsaságot korlátoznunk kell, nehogy a gép idő előtt tönkre menjen: a folyamatosan forgó nyomóhengerrel ellátott gépeknél a nyomóhenger megállásától okozott rázkódás eszik, mert hiszen a nyomóhenger nem áll meg sohasem, hanem folyamatosan forog. A tallga lökődésének

1. 6. Scheller & Giesecke kétfordulatú Windbraut gyorsajtója Kleim és Ungerer önműködő lükerájával.

foglalkozik ott a géptípus készítésével, s közülök különösen négynek gyártmányai az egész világon ismeretesek. Ezek: a Miehle Printing Press and Manufacturing Co. Chicagóban; a Babcock Printing Press and Manufacturing Co. New Londonban (Connecticut államban); a C. B. Cotrell & Sons Co. New Yorkban és a Campbell Printing Press and Manufacturing Co. New Yorkban. E gyárak folyamatosan forgó nyomóhengerrel ellátott sajtói asztali és hengeres festőkezesdek, s négy festőkező hengerrel dolgoznak; külsőjük elegáns, de szerkezetük e mellett nagyon erős. Kitűnő berakó készülékekkel vannak felszerelve, amelyek a gép leggyorsabb járásakor is pontosan működnek. Az ily kivételése úgy történik, hogy nyomtatott felük sem szalaggal, sem géprézszel nem érintkezhetik, s így a piszkalódás biztosan elkerülhető. A berakókat az üresidőkre pontos működése nagyon megkönnyíti, s így a gépek — jó képnymutatást feltételezve — 1800—2200 példányos gyorsasággal járhatnak óránként. Amint a nyomtatás minőségét illeti: a gépek produktumai megállíthatók a versenyt a legjobb kromotípiai gyorsajtókon készült nyomtatványokkal is. A praktikus amerikaiaknak bizonyosan megvan a maguk oka ahhoz, hogy a foly-

erjét pedig lég-űtköző mérsékli, ami által az úgynevezett holt pont leküzdése is könnyebbé válik. E két körülménynek köszönhető, hogy a folyamatosan forgó nyomóhengerrel ellátott gépek olyan gyors egymásutánban nyomtathatják az lveket, amint gyorsan azok berakása csak történhetik. És ebben áll az óriási előnyük az egyszerű gyorsajtó fölött.

Folyamatosan forgó nyomóhengerrel ellátott gyorsajtókat ma már több európai gyorsajtó-gyár épít, de valamennyi ilyen típusu gép közül pontos regisztert biztosító szerkezetüknél és szilárdságuknál fogva különösen a világhírű Scheller & Giesecke gyár "Windbraut"-nak nevezett egy meg kétfordulatú gépet válnak ki, úgy hogy mikor a modern gyorsajtókról szólnunk: legjobban tesszük, ha a gépeket vesszük leírásunk alapjául. Ezen és a következő oldalon be is mutatjuk a Windbraut-gépeket, amelyek bár külsőleg éppen nem hasonlítanak egymáshoz: nagyjából mégis csak közös mechanikai fő-prinzipiumok szerint épültek.

Az egyfordulatú meg kétfordulatú gyorsajtó hengere nyomtatás közben egyformán folyamatosan forog; az közöttük a különbség, hogy amíg a tallga egyszer előre s egyszer hátra vonul: az egyfordulatú gép nyomóhengere egy, a

kétfordulatú pedig két fordulatot tesz meg. Hogy a tallga a nyomtatóformával egyetemben visszavonulhasson: az egyfordulatú gépnél a nyomóhenger az illető darabon ki van vágva, a kétfordulatúnál pedig a kellő időben fölemelkedik. A kétfordulatú gépen ezenkívül elül vezetődnek ki a nyomtatott levek, az egyfordulatú gyorsajtón pedig hátul.

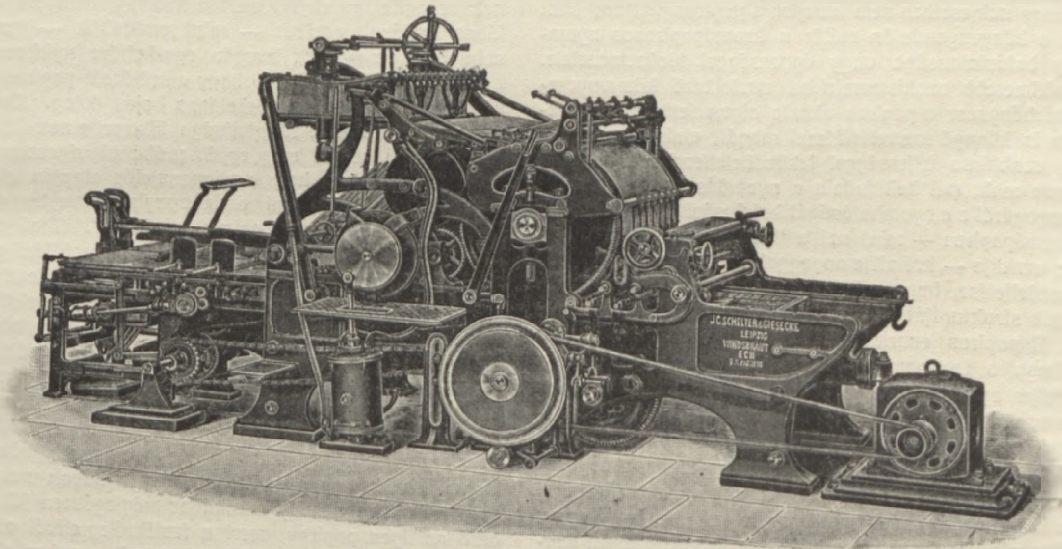
A Windsbraut-gépek nyomóalapjának alsó felén négy erős acélsínt látunk, amelyek négy sor acélgörgőre fekszenek rá. Ezáltal, meg egyéb erősítések következtében is, a nyomóalap még a legerősebb nyomást is rendszeresen megbírja, a nélkül, hogy az időnk folyamán áthajlódnának volna kitéve. Görgőkre való ágyazása még azzal a jelentékeny előnnyel is jár, hogy viszonylag jóval kevesebb erő kell az ide-oda járatásához, mint például a sínjártató gépeknél. Oldalt még eltolódás ellen is teljesen biztosítva van a Windsbraut, még pedig oldalt odasírfalt pótlással. Ilyenformán az oldalt-mozgás okozta piszkolódás ki van zárva.

A nyomóalap alatt van a vele szilárdul összekapcsolt s az ide-oda hajtás célját szolgáló fogasrúd-keret. Felső és alsó fogasrúd van rajta s a két végén egy-egy mozgó sín. Egy az állványba szerelt fogaskerék fölülítva kapcsolódik

Hogy a nyomás megtörténte után a nyomóalap visszavonulhasson: a nyomóhenger négy vonórúd annyira megemeli, hogy a forma alatta egész kényelmesen elfuthat.

Kétfordulatú gépeknél a pontos regiszter elérhetése dolgában tömérdek próbálkozás esett meg ez időig. Mindegyik gyár más-másféleképpen igyekezett megoldani ezt a fogas kérdést, de legjobban talán a Scheller & Bleserke cégnek sikerült a dolog. Legalább a nyomtatvánnyal ezt bizonyítják. Remek háromszínyomatú plakátokat láttunk eme cég nyomdájából kikerülni, s biztos tudomásunk szerint valamennyi Windsbraut-sajtón nyomódott. Ilyen fölülmulhatatlanul pontos regiszterrel pedig a mostanában fölkapott híres kromotíplal gyorsajátók legjobbjal sem igen dolgoznak.

Mint már említettük is, a kétfordulatú gépek elül rakják ki az leveket. Schellerék kétfordulatú Windsbrautja is ilyen. A frissen nyomtatott levek festékes felükön sehol sem érintkeznek szalaggal, vagy egyéb, a közönséges gyorsajátón használatos luvezető objektummal. Kivezetéskor kamók ragadják meg az ívet, s vesztleg tartják, amíg másodsor is eljut az illesztékek alatt. Ekkor a kamók szabadon bocsátják az ívet, s ez egy szalagvezetékre csúszik által.

1. G. Scheller & Bleserke egyfordulatú Windbraut gyorsajátója Klein és Ungerer Beműködő luverakájával.

a két fogasrúd egyikébe: nyomtatáskor a felsőbe, a nyomóalap visszamenetelek az alsóba. A nyomóalap járása különben a nyomtatás egész folyamata alatt végig egyforma gyorsaságú, nem úgy, mint a közönséges gépeknél.

A kétfordulatú Windsbraut-gépek festékező szerkezete teljesen modern asztali festésű. Négy massa- és két acélhenger végzi az asztalokon a festék széjjeldörzsölését, még pedig a lehető legalaposabban. A festékező hengerek átmérője jó nagy, ami szintén hozzájárul ahhoz, hogy a forma festékeződése finom autotípia-nyomás eselében is jó legyen.

A festékeződések látságát különben jelentékeny részben biztosítja az is, hogy a gép járása egyenletes. Így a festékező hengerek egyforma időt töltenek el a forma egyes részleteinek festékezésével, a festődés tehát egyenletesebb is.

Nyomóhengereinknél még könnyebben beállhat az erős nyomás következtében való áthajlódnak veszedelme, mint a nyomóalaponál. Schellerék tehát másutt eddíg alig tapasztalt gondot fordítottak kétfordulatú gépüknél a nyomóhenger megerősítésére. Belül bordázatokkal látták el, s az egészet egyetlen zárt darabnak öntötték. Így szerszámtéle sem eshetik véletlenségből belé, aminek szintén megvan az előnye.

Ennek elhagyásakor egy sor csúszató-pálcika veszi át az lu továbbvezetésének munkáját, hogy végül az lu gyöngőden leereszkedjék a kirakó-asztalra. Körülbelül meglehetősen magasban van ez a kirakó-asztal, kiképzés nélkül a festéktartó fölött, ami jókora könnyebbséget okoz a gépmesternek is, amennyiben a nyomtatás ellenőrzésekor ott vannak a festékeződések szabályozására szolgáló csavarok a keze ügyében.

Az egyengetés megkönnyítésére is gondoltak a kétfordulatú Windsbraut szerkesztői. Már maga a gép erős szerkezete is biztosítja a forma jó kiadódását, de ezenkívül a gépmester egyengetés közben egy emeltyű megnyomintása útján tetszése szerint változtathatja a nyomóhenger helyzetét.

Az egyfordulatú Windsbraut hajtási rendszere és nyomótalpának elrendezése megegyezik a kétfordulatúéval. Nyomótalpának visszafordulása szintén kiképzésmentesen történik a légütőközök alkalmazása következtében. A forgattyús hajtás konstrukciója 2200 példányos sebességet is megengedőn működik. A festékező mű hengeres szerkezete, hogy a sajtó mentől rövidebb lehessen. A nyomtatott levek kirakása azonban a kétfordulatú géptől eltérően nem elül, hanem hátul történik. Igen jó, illusztráció-nyomtatásra szánt gép ez is.

A krétázott papirosfajtákról.

Krétázott papiros elnevezéssel a ma-szétében használt úgynevezett kromó- meg műnyomó-papírosokkal foglaljuk össze. Az előbbi rendszerint vastagabb, s egy oldalán bevont. Mínd a műnyomó-, mínd pedig a kromópapíros egyike a nyomdász legfontosabb nyers anyagainak, de egyszersmínd a legtöbb kellemetlenséget okozza nyomdásznak meg papírgyártónak egyaránt. Különbösen az utóbbinak napról-napra meggyűlik vele a baja. Ha a nyomás nem sikerül: a gépmester egyszerűen a papíros alkalmatlan voltával uágra ki magát, még pedig sokszor nem is alaptalanul. Akárhányszor volt már magunknak is alkalmunk olyan kromó- meg műnyomó-papírosot látni, amelynek a benső anyaga a lehető legsilányabb, a krétaréteg pedig a gyöngébb fajta festékekkel való nyomtatáskor is lehámlik róla. Viszont azonban az is igaz, hogy sok esetben nem annyira a papírosgyártón, mint inkább a könnyunyomatón múlik a kromópapírosos nyomtatvány hatástalansága vagy éppenséggel tönkremenetele. A terjedelmesebb szakismeretekkel rendelkező könnyunyomató akárhányszor a papíros okozta olyan technikai nehézségeken is könnyű szerezni túlértel magát, aminőket avataltanabb szakítársra teljességgel leküzdhetetleneknek tartana.

Lássuk csak, mit kell tudnia a nyomdásznak a kromópapír anyagáról s a nyomhatóságát befolyásoló sajátosságairól.

A kromópapíros — mint azt a "krétás papíros" elnevezése is mutatja — krétaféle anyaggal van bevonva, aminek az a rendeltetése, hogy a belül levő tulajdonképpeni papíranyagnak strukturáját elfűdje, helyesebben szólva bedugaszolja. A papíros ennek következtében alkalmossá válik arra, hogy a legfinomabb pontbólázatu autotípóládát is a maga teljes egészében vegye föl a képet. E nagy előnyének fejében vannak azonban jókora hátrányai is, például a törékenysége, az ütődés, rakosgatás következtében való karcolódás könnyű lehetősége, a pszichológus egykettőre való megtörtenése és a bepiszkolódot levek kitisztításának nehézsége. Súlyos hátránya a krétás papírosnak még az is, hogy a krétaréteg alatt levő papíros minősége nem egykönnyen állapítható meg, s így a könnyunyomató könnyen megcsalóhatik véle, annál is inkább, mert a papírgyárosok a nagy verseny nyomása alatt járászt csak egyszerű faanyagot: lgnínt használnak föl a kromó- és műnyomó-papíros készítéséhez. Nagyon higroszkópius is a krétás papíros; a rajta levő krétaréteg mohón szí magába mindentéle nedvességet, s ha egyszer megnyirkosodott: oda a laposságá meg a fénye.

A kromópapírossal való bánásmódnak tehát a lehető legkörültrekinlőbbnek kell lennie. Már a csomagolásnál meg a csomagbontásnál is egész sereg fontos körülménnyel kell számot vetnünk. A krétázott papirosfajtákat például olyanformán kellene csomagoltatnunk, hogy minden száz-százötven papíroslap után egy-egy jó vastag kéregpapíros-lemez kerüljön, amely az egyes papírosomókat az esetleges ide-oda hajlástól annyira-mennyire megtartalmazza. Hogy aztán a csomagolásnak meglehetősen erős ládába kell történnie: magától értetődik. A ládát azonban szállítás közben nem szabad döngetni, mert az ilyenformán okozott rázkódás is káros hatással van a krétázott papírosra. S ha élére állítjuk a kromópapírosos ládát, a papíros sarkai akárhányszor megszenvedik azt. Kibontáskor a ládát valamely keskenyebbik feléle föléle kell állítanunk, s födelét oldal-úást avatatosan megnyitnunk. Mikor ennyire jutottunk a munkánkhoz: a ládát egészen összeszefogjuk a födelével, s aztán a födelé irányában a földre borítjuk. Leemeive már most a

ládát a csomagról: az egész papírosmennyiség szép símán fekszik a födelén. Sajna, ez az ügyes kicsomagoló-eljárás csak kisebb formátumú papírosoknál alkalmazható sikerrel. Nagyobb ládákat vízszintes irányban kell a korsról leemelgetnünk, s úgy kicsomagolnunk. Más móduknk allg lehet ró.

Hézagok, repedések ha vannak a láda deszkáján: könnyen baj származhatik a dologból. Nyirkos, esős időben e repedéseken által nedvességet szí magába a papíros, és aztán hullámossá válik. Sok reklamációnak volt ez már oka.

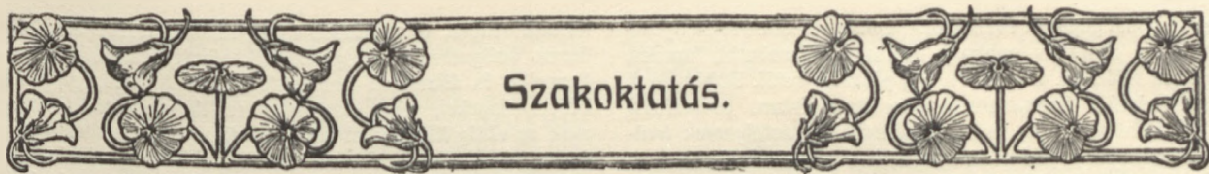
Talán mondanunk sem kell, hogy a kromópapírosot míndíg száraz helyre kell beraktározoznunk. S míelőtt nyomtatás alá kerülne: úgy egy nappal, kettővel előbb uttessük be a gépterembe, hadd alkalmazkodjék ennek a hőmérsékletéhez és nedvességtartalomához. Jókora regiszter-különbségeknek vehetjük így elejét, mert a kromó-, műnyomó- és általában krétázott papíros — mínt említettük — igen higroszkópius és nyirkos levegőn egy-kettőre nyirkossá válik.

Arról is volt már szó, hogy a krétázott papírosok míndiségének föllismerése meglehetősen bajos dolog. Nyomdászember a maga nagy elfoglaltsága közepette nem állhat neki, hogy beható kémiail meg egyéb próbákat végezzen. Be kell érnie azzal, hogy hosszas tapasztalás alapján elsajátított kereskedelmi fogássalval csak annyira-mennyire megközelítően állapítsa meg a papíros minőségét. Mínd e fogással közűl a krétázott papírosoknál csak a szakítási próbának veheti bizonyos mértékben hasznát: mentől nehezebben szakítható szűjjel a papíros, annál szilósabb a belső anyaga.

Kromópapírosaink között egyszerűen meg kétszeresen krétázottat is meg szokás különböztetni. Az utóbbi természetesen a jobbik, mert hiszen a legnagyobb gondosság mellett is megeshetik, hogy a krétázó gép keléi nem egyenletesen osztják el a kréta-masszát a papíros fölületén. Már most az ilyen krétázásbell egyenetlenség sávak alakjában látszik meg a papíroson. Ha a sávak nem nagyon szembeütnők: némely munkához még egészen jól használható az ilyen papíros, mert a festékreteg elfűdi a sávakat. Kényesebb munkához szánt papírosnál azonban allg kerülhető el az újból való símitás, ami pedig a kromópapírosra míndenkoron hátrányos ide-oda hurcolás veszedelmével jár.

Gépmestereink sokszor panaszkodnak arról, hogy a krétázott papíros nem fogja kellő mértékben a festéket. Ilyes esetben rendszerint a krétaréteget szokták a baj okozójául megnevezni, de föbbnyire alaptalanul, mert a hiba jobbara a papíros erős enyvezettségében rejlik. Erősen enyvezett papíros nehéz festékekkel való nyomtatáshoz nem alkalmas. Különbösen nagyobb fölületeket majdhogynem lehetetlen ily papírosra teljesen kifogástalanul nyomtatni. Bárminő festék is sokáig nedvesen marod rajta, s a közismert festéktinkturák meg szikkatívek ha gyorsítják is esetleg a száradását: annyit mégsem képesek elűdzni, hogy a festék a papírossal bensőleg egyesűljön. Ezért is a használhatóságuk akárhány esetben meglehetősen kérdéses, sőt káros.

Jól teszi különben a nyomdász, ha krétázott papírosbell szükségletét rendszeresen egy és ugyanazon gyárból szerzi be. Így megismeri apródonkint a gyár készítményeinek a nyomtathatóságára vonatkozó sajátosságait, önmagától rájön némely a nyomtatást könnyűfű mesterfogására, s végezetűl viszonylag könnyen nyomtat olyan krétázott papírosfajtára is, amellyel tapasztalatlanabb szakítársra nehezen boldogulna. Mert hiszen a gépmesteri tudnivalók főképpen a tapasztalásból tanulhatók meg; a pusztá elmélet értéke ill kevés.

Szakoktatás.

A Kőnyunyomdászok Szakköre szaktanfolyamai.

Szaktanfolyamainknak harmadik ciklusát is szerencsésen befejeztük e hó 17-én. Az elért instruktív eredményt magunk meglehelésnek tartjuk, bár a hallgatóság számának viszonylagos kicsisége és a mulasztások gyakorisága hétkorban némi elégedetlenséget csöpptet az egyes hallgatók gyors előhaladása fölött érzeti örömlünkbe. A tanfolyamok e tekintetben való állapotáról áttekintést adnak ezek az adatok:

A két vázlatkészítési tanfolyamra 23, a gépmesteri tanfolyamra pedig 5, összesen tehát 28 hallgató iratkozott be (11-gyel kevesebb, mint a II. ciklusban). Időközben kimaradt 4 hallgató, úgy hogy a ciklust 24 hallgatóval fejeztük be. Ami a mulasztások számát illeti: Igazolult mulasztás volt 12, igazolatlan 23 — összesen 35; részletezve esik az I. számú vázlatkészítési tanfolyamra (munkavezetők: Kun Mihály és Sietáni József; hallgatók száma: 14) 8 igazolt és 12 igazolatlan, a II. számúra (munkavezetők: Novák Alajos és Spitz Adolf; hallgatók száma: 9) 3 igazolt és 11 igazolatlan, a gépmesteri tanfolyamra (munkavezető: Balázs Károly) 1 igazolt mulasztás. A biztosítékokból büntetéspénzkeppen 8 koronát és 40 fillért vontunk le és csatoltunk az a nélkül is igen megvult tanfolyami alaphoz.

Szakkörünk elnöksége még tavaly folyamodott a kereskedelmi kormányhoz, kérve szaktanfolyamaink állami segélyezését. Ez a kérésünk a közel jövőben valószínűleg ellátásra fog kerülni. Ugy Albert országos iparoktatásügyi főigazgató úr melegen érdeklődik tanfolyamaink menete iránt, s e hó 3-án személyesen szerzett beható meggyőződést a tanfolyamainkon végzett munkáról. Reméljük, hogy e látogatása következtében a kereskedelmi kormány immár hathatósabban fogja méltányolni a Szakkör nemesei céljait. Hogy segítségre elegendő szükségünk van: világosan kitűnik pénztárosunknak ebben a füzetben foglalt évi jelentéséből is.

A szaktanfolyamok kísérleti nyomdájának felszerelése a budapesti Lorilleux festékgyáros cég adományaképpen kilenc tubus kitűnő háromszínyomós festékkel gyarapodott.

A szaktanfolyamok negyedik ciklusát február hó 24-ikén kezdjük meg nyolc egymástól független kurzussal. A tanfolyamok számának e fölemelésére egyrészt a gyakorlati szedésmunkára vágyó szaktársaink kívánsága vezette a választmányt, másrészt pedig az a kilitás is, hogy a túlórászt igénylő salson-munkák végük felé járván: a hallgatóság pontos megjelenésére is lehet majdan számítanunk. A nyolc ciklus közül négynek tipográfiai vázlatkészítés, illetőleg mesterszedési gyakorlat lesz az anyaga, egy kizáróan a táblázatszedés technikájának megismertetésére szorítkozik, egy hosszabb kurzus a gépmesteri tudnivalóknak, egy rövidabb a stereotípiál mesierfogásoknak köréből meríti a tárgyát; a nyolcadikat a tanfolyamvezető tartja a könyvszedésről, s ezzel kapcsolatban helyesírási kérdésekről is.

Az előadások — úgy mint eddigi — az állami órás- és mehanikai iskolában (Tavasmező-utca 15) tartatnak meg. Idejük (a munkavezetők nevének megjelölésével) a következő:

I. sz. tipográfiai vázlatkészítési tanfolyam. Minden vasárnap délelőtt 8 órától 10-ig a II. számú rajzteremben (az iskolai épület I. emeletén). Munkavezető: Rugenfeld Miksa.

II. sz. tipográfiai vázlatkészítési tanfolyam. Minden vasárnap d. e. fél 11-től fél 1-ig ugyanott. Uezetli: Kun Mihály.

Könyvszedés. Minden hétfőn este 7 órától fél 10-ig a kísérleti nyomda helyiségében. Munkavezető: Novák László.

Táblázatszedés. Minden kedden este fél 8 órától fél 10-ig a kísérleti nyomda helyiségében. Munkavezető: Stalla M. I. sz. mesterszedési tanfolyam. Minden szerdán fél 8 órától fél 10-ig a kísérleti nyomdában. Uezetli: Ifj. Algnér Antal. II. sz. mesterszedési tanfolyam. Csütörtök esténként fél 8-tól fél 10-ig ugyanott. Uezetők: Novák Alajos és Spitz Adolf. Stereotípiál a mesterszedés szolgálatában. Március 8-tól kezdve minden pénteken este fél 8 órától fél 10-ig a szaktanfolyamok kísérleti nyomdájában. Uezető: Hoffmann A. Festékkéverés és színes nyomtatás. Minden vasárnapon délelőtt 8 órától 12-ig. Munkavezető: Balázs Károly.

A szaktanfolyamok közül a vázlatkészítések folytatóságok. Programjukat eddigi szokásunkhoz híven felsoroljuk: Első nap (febr. 24): Üdvözlő-kártyák. Tagsági jegyek. A vonal mint dísz. Vonalas dísz a könyvnyomtatásban. Párhuzamos vonalak vastagsága. Dísz aránya a szűzhez. A papirus rastrozatának egyforma sűrűsége. Betűvonalak vastagsági aránya. Telített színek. Szabályos nyolcszög.

Második nap (márc. 3): Temetésre hívó lapok (partecédulák). Nagybetűs címsorok. Kisbetűs címsorok. Papirus hullámossá válása raktárosok idején. Betű jellemző vonalak és ívek. Színek nyomtatásának sorrendje. A kör középpontjának megkeresése. Színek leadódása alapnyomati lemezekről. A magyar helyesírás történetének rövid ismertetése.

Harmadik nap (márc. 10): A levélfej célja. Levélfej marogója. Nyolcaadrétű levélfej. Negyedréttű levélfej. Sarki levélfej. Átfutó levélfej. Négyoldalas levélfej. Levélfej szűvege. Levélfej betűinek megválasztása. Levélfej díszének megválasztása. Levélfej sorainak nagysága. Szimmetrikus levélfej. Nem szimmetrikus levélfej tengelye és egyensúlyja. Keltetés sora levélfejek. Levélfej díszítése. Levélfej színezése. Oldalléc a levélpapiruson. Oldalléc díszítése. Iró-papirus. Papirus enyvezettség. Kockázott papirus. Uizjegy. Uiznyomással vonalozott papirus. Kis betűk nyúlóvonal. Betűk kinyúlásának mérséklése. Szín-árnyalatok sokasága. Háromszög belsejébe kör rajzolása. Ólomlemez üntése. Görög szedés.

Negyedik nap (márc. 17): Számlák, szállítólevelek, jegyzékek. Számila. Számlafej. Szállító-lap (faktura). Jegyzék (memorandum). Levélfej számlákon, körleveleken stb. Papirus pontos szögben való vágása. Lefelé nyúló kis betűk. Kis betűk alsó és felső fele. Festék árnyalatának megítélése. Uizszatérő mintázatok másolása. Rajz átmásolása ólomlemezre. Táblázatok díszesítése. Kísérő vonalozás a táblázaton. Táblázatok fejevonala. Akadémiai és iskolai helyesírás.

Ötödik nap (márc. 24): Körlevél. Körlevél szélessége. Körlevél betűl. Levélfej a körlevélen. A sorok és díszek tömörségének viszonya. Papirus egyenlőtlen simítása. Árnyalati különbségek a papiruson. Festék pasztózás fölrakása. Tolásodó szerkesztése. Szedés átmásolása ólomlemezre. Táblázat címének ornamentális összekötése a táblázat lábával.

Hatodik nap (ápr. 2): Díszoklevél s hasonló nyomtatványok. Anyagismeret tervezés. Az anyag szabta korlátok a könyvnyomtatásban. Az anyaghoz való alkalmazkodás. Díszismeret elsajátítása. Papirus megnyúlása. Litográfiai nyomtatására alkalmas papirus. Kóta-papirus. Nemzetes betűjelleg. Festékek elnevezése. Csígvonal szerkesztése. Ólomlemez vérséhez való szerzőmök. Lombfűrész használata ólomvéséskor. Hivatalosan megállapított rövidítések.

Hetedik nap (ápr. 9): Díszoklevél s hasonló nyomtatványok. Litográfiai stílus. Tipográfiai stílus. Plasztikus hatás kerülmése. Magyar, német, francia és angol nyomdai művel-

szet. Kínai papíros. Csomagoló-papíros. Rézmetszelek nyomtatására alkalmas papíros. Fraktur, Schwabachi, kanzel, gát és midoline. Gát betűk. Egyiptomiak betűi. Színhatások iránti érzék. Aranymetszés a betűtervezésben. Ólomvésés.

A hétköznapiakon tartott mesterszedési tanfolyamok tanítási anyaga nagyjából megegyezik a vázlatkészítésekével. A különbség közöttük legfőképp az, hogy a vázlatkészítési kurzusokon a szedés alapjául szolgáló vázlatokat egészen kidolgozza a hallgató, a mesterszedéseken pedig többnyire a csak hevenyészve odavetett nyers vázlat az alap.

Szakelődés és kiállítás Miskolcon.

A munkásosztálynak társadalmi rendszerünkben elfoglalt helyzete, helyzetében való magatartása, mozgása, nyílt ambíciók küzdelme, magasabb célt elérő határozott törekvése nem egy figyelemre méltó momentumot úszat a felszínre.

A harcot szemlélő, aki gazdasági jólétének puha ottománján ülve igyekszik részletezni, skálába rakni a munkásoknak jobbilletűkért folyó akcióját, aligha bírja megtalálni az eredményeknek valódi rögját, az elért sikereknek segédeszközét. A szemlélő csak egy képet bír alkotni, csak egy erőt bír konstatálni: az összetartozás erejének tényét.

A küzdők ellenben, akik a gazdasági függésből a teljes függetlenítés felé törekvenek, az összetartás eszméjének varázsa alatt állva: érthető formába bírják rakni a segédeszközöket és biztos kommentálását tudják adni a taktikai gyűvereknek, melyeket felhasználnak a cél gyors elérésére. S bár jól cirkalmazott a tervezet, melyet a győzelemhez készítenek, de mert a siker erősebb, mint a várakozás: ez a körülmény acélos erőt kölcsönöz a további munkára.

A munkásmozgalom erősségét ha bizonyítjuk: az erősből jó arányban részesül az a sikeres harc, mely a munkásoknak szakmabeli képzésére irányul. Ma már aligha kell tényesorozatot reprodukálni, ha ezt igazolni akarjuk. Az élet, illetve a benne elfoglalt pozíció megismerése öntudatot teremt, az öntudat pedig ösztökél nemesebb célok elérésére...

A Szakkör, mikor teljes erejét igyekszik latba vetni, hogy elérje céljainak a legpontosabban megfeleljen, ettől nemcsak önmagának, a szakkörrel intézménynek megerősítését várhatja, hanem munkájával jelentékenyen hozzájárul egy általános küzdelemhez is. Milyen vidéki felolvasá-

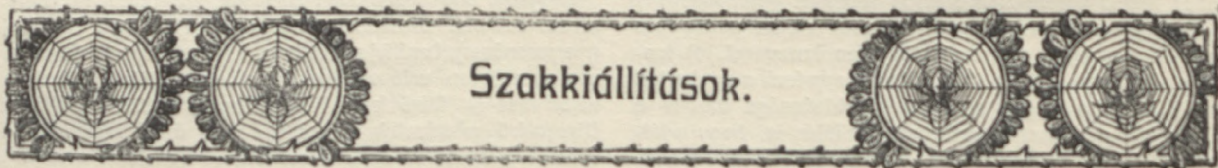
skrutat rendez, a szaktudás elméleti ismeretével közelebb hozza hallgatóságát a gyakorlati műveléshez. S ha meghonosítja és állandóvá teszi a vidéki tagoknak is nyújtandó kedvezményeket, bizonyos, hogy cselekvése nyomán nemcsak az eddig felhangzott panaszok térnek vissza medrükbe, de az érdeklődés újabb erőtműrtől fog gondoskodni.

II. Aligner Antal szaktárs február hó 3-án megtartott felolvasásának előhangjal fenti véleményemet leszögezik. És ha mindenfelé olyan arányban sikerül megnyerni az érdeklődést, mint itt Miskolcon, akkor hiszem, hogy Magyarország vidéki városokban a nyomdai-papar szaktechnikai felvirágzásáról, a szépérzék fejlődéséről csakhamar tények felhozásával beszélhetünk.

Aligner szaktárs felolvasásáról röviden a következőket adom:

Ötletek gondolat volt, hogy a gondosan összeállított nyomtatvány-kollekciót jóval a felolvasás terminusa előtt szemléltetés céljából rendelkezésünkre bocsájtotta. Ezzel időt és alkalmat juttatott arra, hogy behatóan megfigyeljük az általa alkotott nyomdatermeket. A betűöntődel anyagokkal bár szakotlan sikerrel dolgozik, az ornamentum és szöveg csinos, értelmes elhelyezésével nem egy munkánál szép kiállítást nyert, de több nyomtatványnál a sietés, a "munka-úszás" jeleit lehet konstatálni, mely jelenségek az egyébként jó kilindulási pontra nyomozástól foghatnak. Figyelmes és érdekes rajzkompozícióval bizonyára mindenhol kiűlítja az igaz elismerést és tetszésnyilvánítást. Nemcsak az eredeti gondolatot lehet rajzánál megszületni, nemcsak az emelt a rajz értékét, hogy úgynevezett művész-emberek egy-nemely alapp gondolatát felűlmutják, hanem a kivétel kelles pontossága is rokonszenvre talál. Itt mindjárt dicsérett adható a bemutatott Mäser-lemezek gyakorlati kézre valló ügyes megmunkálásáért.

Aligner szaktárs egyóráds előadásával sokat tanított. Könnyen érthető modorban ismeretle a szaktársak és az érdeklődők sokasága előtt a nyomdai-papar megindult művészeti áramlatot. Előadása folyamán nem feledkezett meg arról sem, hogy párhuzamba helyezze a szociális felfogással mindazt, amit a munkás erejével alkotni tud. "A művészeti szép iránt való érzék — mondá — ottan szunnyad minden emberben, csak föl kell benne azt ébreszteni." Stern Dezső.

Nemzetközi nyomdászkiállítás Párisban.

A francia közoktatásügy miniszter a kereskedelmi miniszterrel egyetértéssel elhatározta, hogy ez év július 20-ától október hó 20-ig a Grand Palaisban nemzetközi könyvkiállítást rendez, mely alkalommal a könyvpiarral kapcsolatos iparágak, valamint az összes reprodukciós ipari és művészi üzemben fognak szerepelni. Az illetékes hatóságok a legmesszebb menő felhatalmazással vannak felruházva, hogy a tervezett kiállítás túlszárnyalhassa az e nemből létezőket mind terjedelemben, mind pedig erkölcsi és anyagi koncepcióban.

A kibocsátott körlevél szerint a kiállítást négy fő osztályba sorozzák:

1. Könyvkiállítás: Ebbe az osztályba foglalhatók majd: a modern könyvkereskedés, kiegészítve történelmi ültetés-állítással a könyv múltjára; könyvkötészet; könyvnyom-

dászat és litográfia, valamint az ezekhez szükséges segítő-eszközök gyártása (gyorsrajtók és belőntés); a vad-művészet (réz- és fametszés, arélmetszés stb.); az ipari autotipia és ezzel kapcsolatos ágak; a fényképészet és alkalmazásai; a képes levelező-lap és az értékbélyegek. — 2. Papíros-ipar: Ide sorozzák a gyártott papírokat, kartont, a papírogyártás nyers anyagait (fa- és rongypépet), a gyártáshoz szükséges vegyszert, produkciókat, festéket, papírogyártó gépeket, papíroskereskedést, optikát, irodai bútort, fűtést és világítást. — 3. Hírlapok: Valószínűleg a hírlapkiállítás lesz a legvonzóbb érdekű, mert e nemből minden eddigli fölül fog majd műlni a az áramló korzzellem mintegy élő tanujaként fog szerepelni; bemutatják a hírlapirodalom forrásait és cselekvési rögját politikában és irodalomban, művészetben és technikában, illusztrálva és a nékiül. — 4. Plakátok: Nagy gondot fordítanak ezekre is, amennyiben a Grand Palaisnak azt a részét tartják

fönn számukra, ahol évenként a nagy festőművészeti kiállításokat rendezik.

Mondanom sem kell, hogy a sokszorosító művészetek iránt lelkesülő egyéneket az elősorolt területekkel kapcsolatban az érdeklődésük az óriási Grand Palais allg bírja majd felülmenni a nagy számban jelentkező kiállítókat. E nemes versenyben a magyar nyomdászpar — karöltve az elősorolt rokon ágakkal — méltó helyet fog elfoglalhatni, ha az erre hivatottak kellő időben jelentkeznek.

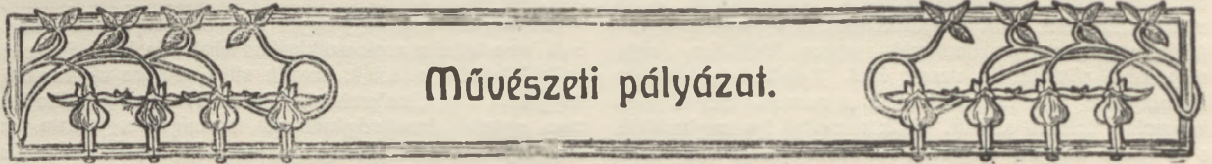
Felvilágosítással szolgál (s ahonnan egyszersmind a bejelentő levek is kérhetők): Commissariat Général, 27, rue

Saint-Lazare, Paris; továbbá e lap szerkesztőségénél is megtekinthetők: a kiállítási körlevél, a szabályzat és a bejelentő lv.

Káldor Lajos.

Grafikai kiállítás Lipszében.

A német művészek szövetsége grafikai kiállítást tervez; a kiállítandó művek elfogadhatóságáról azonban előbb egy jury ítél. E szerint 170 művész kb. 808 művel lesz képviselve, közülük nemcsak elismert erők, hanem egészen új, modern irányú művek és művészek is fognak valószínűleg feltűnést kelteni. És így is van igazában rendjén a dolog.

Művészeti pályázat.

A Művészet szerkesztősége Kner Izidor nyomdász megbízásából pályázatot hirdet ötszáz bál meg-hívó-rajzra a következő feltételekkel: 1. a rajz minden részében eredeti és művészi legyen; 2. a nagyságot és formátumot a művész állapítja meg; 3. csak közvetlenül reprodukálható, kész munka jöhet tekintetbe; 4. a rajzok lehetnek egy-, két- vagy több színűek; 5. I. díj 600 kor., II. díj 250 kor., III. díj 150 korona; 6. a pályázatot hirdető cég minden használható pályaművet megvesz a szerzővel megállapított áron; 7. a pályadíjak okvetlenül kiadotnak; 8. pályabírátság a Művészet szerkesztősége; 9. a pályázat írtkos, jelgés; a pályaművek 1907. évi április hó 15-ig a Művészet szerkesztőségébe (Budapest, Andrássy-ut 10) küldendők.

Lényegesebb tudnivalók: Kner Izidor könnyunyomdájában immár körülbelül 20 éve foglalkozik meghívó-úrlapok előállításával és a 8-ik éve már annak is, hogy a "Röpké Lapok", a cég nagy mintakönyve, első száma megjelenjen. E hosszú gyakorlat révén nemcsak a blankók előállítása tökéletesbejött, hanem munka közben olyan tapasztalatok is szüremtek le éppen az előállításra nézve, melyeket a tervező művész és a rajzoló is kell, hogy figyelembe vegyen és mérlekedőnek elismernék. Hogy e körülményeket itt bővebben kifejtessük, szükséges, hogy röviden ismerjessük a meghívók előállítását.

A meghívó-blankettákat nyáron, a holt salsóban előre nyomjuk, úgy hogy állandóan több, mint százféle meghívó van raktáron.

Farsang körül, a bál salsóban naponta 20—25 meghívó-megrendelés folyik be, ezeket posta fordultával kell elintézni. A reggel beérkezett megrendeléseket kiosztják egyes szedőknek, kiknek a munkát lehetőleg gyorsan, de mégis a tipográfiai szabályok értelmében, szépen kell elkészíteniük. E szabályok főképp az egyes sorok nagyságának megválasztására és elhelyezésére vonatkoznak. Hogy a szabálynak is elég legyen téve, de a gyors előállítást is megkönnyítsük, a szövegnek szánt helynek lehetőleg szabályos alakúnak, lehetőleg zárt- és markánsan körülhatároltnak kell lennie. Különösen óvakodjunk attól, hogy egyes sorok vagy a cím helyét meghatározzuk, mert minden meghívó szövege más és lehetetlen a szöveget ilyen esetekben a rajzhoz alkalmazni. Igen kényelmetlen különösen az, ha a tervező művész a címet, vagy a "Meghívó" szót egy külön rekeszben, vagy szalagon akarja elhelyezni, mert ilyenkor igen nagy idővesztést okozhat egy oda illő sor megválasztása és pontos belgázítása. A rajzban semmiféle szöveget sem szabad alkalmazni, mert ujabban a cég munkaköre mindinkább távol és igen gyakran előfordul, hogy

időben nyelvi (német, tót, román vagy szerb) szöveget kell alkalmazni s ilyenkor a magyar szöveg nagyon természetesen nem használható.

A rajzra vonatkozólag azt kell megjegyeznünk, hogy az lehetőleg kifejező, a színezés pedig frappáns, élénk legyen, mert a rajz mellé nyomott szövegnek neutrálizáló hatása. Felhasználható bármely illusztrációk előállítására alkalmas eljárás, azonkívül tervezhetők dombornyomatú kiültre alkalmas rajzok is.

Mint hogy nálunk az egyesületi kedv és szellem nincs úgy kifejlődve mint külföldön, azért elvont, csak bizonyos célokra alkalmas rajzok elkerülendők, kivéve az álaros-és tűzoló-báil meghívókat, műkedvelői előadásra és hangversenyre alkalmas rajzokat, miután ezekre gyakran van szükség. Felhasználhatók azonban meghívók kicserélhető emblemmel vagy jelvényekkel, melyek a szöveggel együtt kerülnek a keret megfelelő helyére. A cég birtokában van már 7 ilyen köralakú emblemának, kétféle nagyságban, még pedig 44 mm. és 24 mm. átmérővel. Ezeknek levonótát érdeklődőknek kívánatra megküldjük.

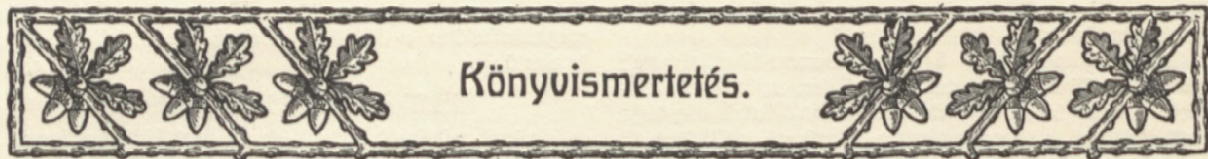
A leghasználatosabb formátumok 15×19, 16×24, 12×22, 14×27, 18×27. Azonban tervezhetők a meghívók más, felszés szerinti alakokra is, úgy szintén felhasználható ezen formátumok bármelyike álló és fekvő alakban is. A nagyobb meghívókon keretszerűleg alkalmazható a rajz inkább, míg a kisebbeken jobb, ha csak egy fejlécre vagy sarkódíszre szorítkozik az.

Lehetőleg arra törekedjünk, hogy a szövegből minél kevesebb rész szoruljon a belső oldalakra. Azonban igen kedvel a közönség az olyan meghívókat, melyeken a szövegrész két részben van egymás mellett elhelyezve a meghívó és másor vagy rendezőség névsora számára.

A színekre nézve csak azt kívánjuk még megjegyezni, hogy a meghívó nálunk mindig sürgős munka és ennek szövegnyomásával a salsóban állandóan három gép van elfoglalva. Ezért a sokszínű, három- és négyszínű nyomást kívánó rajzok színezése lehetőleg úgy választandó, hogy ahhoz sötétkék, sötétbarna, sötétzöld vagy fekete nyomás egyformán alkalmazható legyen, mert a publikum igen sokszor megköveteli a színes szövegnyomást.

Felkérem még a művészeket, hogy a pályázaton minél több munkával vegyenek részt, mert általánosan elismert dolog, hogy meghívóink nagy nevelő hatásúak vannak a közönség izlésére és emellett a vidéki nyomdászati nívouját is, amikor hozzászoktatják a közönséget a művészelebb munkákhoz és ennek kereséséhez. Magyaros díszítésű rajzok forgalomba hozatala pedig szintén igen fontos kulturális célt szolgál.

Kner Izidor.

Évkönyünk.

A Magyar Iparművészet a következőképpen méltatja Évkönyűnkét: Allig van Iparág Magyarországon, mely önerejéből olyan hatalmas lendületet tudott venni minden irányban, mint a nyomdászat. A nyomdászok gárdájában megvan az önmivel némes törekvése, mely magasabb célokhoz is vezetl őket. Tanulnak a külföld eseményeiből s a mellett keresik a nemzeti múlttal való kapcsolat történeli szálait. Akik a múltat így megbérsülik s a jelent annyira megértik, azoknak jövője a legszebb reményekre jogosít. Minden évben évkönyvvel számolnak be a magyar nyomdászok. Az idei már a huszonkettedik. A cikkeket a derék szerkesztő nagy ügyességgel és szeretettel költötte bakrétiába. A szigorúan technikai dolgozaton kívül ismét egy egész csomó kapcsolódik az Iparművészethez. Tanay József a nyomdajegyről és nyomdászlemeréről írt igen alaposan. Igen hasznosak Fuchs, Müller, Kner, Faltusz, Brócz, Lengyel stb. cikkel. Gyöngébb, mert nélküli a szélesebb alapot, Kahlfürst "Renaissance"-a. A Magyar Iparművészet olvasói leginkább érdekelnek a rimbetükről (Brócz), a nyomdai szépségihákról (Augenfeld), a modern betükről (Novák József), a modern cégkártyákról (Spitz), a hirdetés-szedésről (Kún), de főképpen a könyvnyomtatásbell rajzról (Aigner, Stefáni, Novák) írt cikkeket. A szövegben hirdettélvök hű tükrözölje maga a munka kiállítása és mellékletel. A külső kiállítás mindinkább egységes hatású lesz az Évkönyvnel. Az idén már boríték, bélelspapíros, címlap, szövegöltszek és kezdőbetük könnyed egyöntetűsége törekszenek. Így formálódik ki a modern magyar könyvölts stílusa lassanként. Fekete Béla, Milterszky József, Ifj. Aigner Antal, Kún Kornél s a nyomdászszakiskola tehetség tanítványai mesterségüket bőven ellátják művészettel. Kiszorult már-már csaknem egészen a magyar nyomdákbell az Eckmann, Behrens és sok más német szellemű dísz. A mi nyomdász-művészeink Huszka-motívumokbell, Horli és Bróh útmutatásbell táplálkoznak. Még mindégy több pompát és gazdagságot fejtenek ki a részlet-elemekben, mint kellene, s elhanyagolják kissé az egész kompozíciónak átgondolását, de formakincsük hazai, s az Irány helyes és rakonszenves. Legfeljebb a Mäser-lemez alkalmazásában találhatunk túlzásra s a színek használatánál félénkségre.

A Népszava ezt írja Évkönyűnkéről: "Aki a Magyar Nyomdászok Évkönyve históriájára kíváncsi: olvassa el a nyomdász-szervezet fejlődésére vonatkozó dolgozatok valamelyikét... Az Évkönyv kapóssága mindíg egyenes arányban volt a magyar könyvnyomtatás értelmiségének fejlődésével, vagy ami ezzel egyjelentőségű: szervezettségükkel." Ezt a komoly és nagyjelentőségű tételt fejtegeti az Évkönyv előszavában Novák László szerkesztő. Ha ez a tétel igaz, már pedig nagyon is igaz, igen jól állhat a — nyomdász-szervezet. A szervezettség és a szaktudás, a szaktudás és az Évkönyv sikeröltsége között levő egyenes arány még a számszerű kimutatásnál is jobban jellemezhetné a szervezeti nyomdászszág helyli fejlődését s vele a magyarországi nyomdászipar művészi tartalmának megerősödését. Mert ez a munka méltó volna akármelyik európai ország hasonló produktumához, sőt kevés — a félkezűnkön könnyen összeszámlálható — ország akad, amelyikét össze lehetne

vele vetni. A szervezett nyomdászok, a "kulturaromból" szociálísták meg lehetnek ezzel az eredményükkel elégedve, annyival is inkább, mivel máris akad külföldi szaklap, amelynek elismerő szakkritikája a mi laikus véleményünknel több jogalapot ad ehhez a megelegetéshez. Az Évkönyv olyan dústartalmú, hogy egyes cikkeinek, rajzainak, díszelnek ismertetésére csak szaklapban lehet elég hely. A közreműködők (írók, rajzolók, szedők stb.) névsora oly hosszú, hogy arra lehet következtetni, hogy az Évkönyv megalkotása nem egyesek tanultságának és tehetségének, hanem az általános nyomdász munkásság magas nívójú szaktudásának is köszönhető. Néhány cikket említhetünk tehát csak meg: Tanay József igen sok illusztrációval díszített írását a középkori nyomdajegyekről, Fuchs Zsigmondét a mehanikai egyengető-eljárásokról, Kahlfürstét a renaissance-ról, Knerét a színes nyomtatásról. A modern cégkártyák szedéséről Spitz A., a hirdetés-szedésről Kún Kornél ír. — A színes mellékletek közül nem egy remeke akad a magyar könyvnyomtatásnak. A Uilágosság-nyomda, amely a pompás könyvet előállította, elsőrendű, művészi dolgozatot produkált az új nyomdász-ház s még néhány Uágó József-féle teru víztestésű képének reprodukciójával, egy fénykép duplex-autotíplájával, színes és egyszínű plakát- és hirdetésminióval. Igen szép színes mellékleteket kapott még az Évkönyv a Jókai-nyomdától és a Pesti Lloyd-nyomdától. Egy pár művészi fejtelet, figurális címrajzot láthatunk Fekete Bézától, Busay Balázsától. Bágy Béza és Faltusz Ede a színes nyomtatásban való nagy jártasságukról adnak bizonyosságot. — A minden képzett nyomdászra igen értékes munka ára nincs a címlapon.

Francia szaktársaink büszkeségének, a párisi híres szakiskolának (École Municipale Estienne) igazgatójától két levelet is kaptunk, s mind a kétfőben áradozó szavakkal dícséri a magyar nyomdász-művészetet, amely ilyen csinos szakmunka előállítására képes. Leveleink egyes passzusai így szólnak: "Biztos vagyok benne, hogy Intézetünk tanórai kitűnően használhatják majdan e könyvet szemléltető oktatási anyagul mind technikai tekintetben, mind pedig művészeti szépség s sajátosság tekintetben. Különösen az utóbbi pont az, amelyet mi franciák nagyon tudunk méltányolni a magyar nemzet nyomdászainál." — "Évkönyvük a lehető legérdekesebb mű a maga nemében mind a mellékleteinél, mind pedig a tartalmánál fogva; pompásan van kiállítva, díszítményel kétségtelenül nemzeti jellegűek, s nagy vonzóerejét teszik ki a könyvnek." — "Legteljesebb mértékben megérdemli ez a mű azokat a dícséreteket, amelyekkel a francia szaksajtó máris elhalmozta."

Weissenbach tanár, a lipsei hírneves esztetikai író, levelezőlapján meleg elismerésel nyilatkozik meg a Magyar Nyomdászok Évkönyvéről.

Faber Henrik lapja, a Graphischer Anzeiger für Österreich-Ungarn egyebek közt ezt mondja: "Negyedévtől, elegánsan költöt, pompás kötet a Magyar Nyomdászok Évkönyve. Kizárólag nyomdászok csinálták, még a gazdag könyvölts is nyomdász-embernek: Fekete Bélának a munkája. Kiadó is, meg a munkatársak is kitétek e könyvnek magukért és szemléltetőben mutatták be: mind magas színvonalon áll Magyarországon a könyvnyomtatási Iparművészet, s mennyire hatalmasan fejlődött az utóbbi években. Az Évkönyv sikerében fő-fő része van a magyarországi szociáldemokratá párt nyomdájának, a Uilágosságnak is, amely pom-

pás bizonyítékát adta e könyvünél a maga képességeinek. Gratulálunk magyar szaktársainknak iparművészeti érettségük ez erőpróbájához, s kívánjuk, hogy művészi sikereik mellől a pénzügyek se maradjanak el."

Stadthagen újsága, a berlini Graphische Welt huszonkét soros notice-ában igen melegen ír az Évkönyvről, s azt mondja, hogy a megelőző kötetekhez képest ismét nagyon jelentékeny haladás konstatalható rajta. Hasonló értelemben szól a bécsi Centralblatt für Papierverarbeitungs-Industrie und Papierhandel is.

A világ legszebb és legnagyobb szaklapja, a chicagói Inland Printer valóságos meglepetést készített számunkra. Körülbelül két oldalnyi terjedelmet áldozott Évkönyvünk ismertetésére. Az igen meleg hangú, dícsérő elismeréssel írott szövegrészen kívül nem kevesebb, mint tízenkét jó reprodukcióval igyekszik a magyar könyvnyomtatás színvonalát az amerikai nyomdászok előtt bemutatni. Ott látjuk a reprodukciók között a Gutenberg-Otthonnak autotípiai képét; e hatalmas palotánkat olyan rendeltetésűnek képzelik az amerikalak, aminő például a lipcsei Buchgewerbehause, s ezenkívül rokkantjaink elhelyezésére is alkalmasnak vélik. Autotípiai, kicsinyített reprodukcióban közli még az Inland Printer az Évkönyv borító lapját, Busay Balázs szaktársunknak három, Tóth Ferencnek egy mellékletét, a Köhler-féle dombornyomásos mellékletet, valamint a debreceni városi nyomda "Ursus" fölírásos mellékletét. A hírdetések közül négyet mutat be fotocinkográfiai kicsinyítés-

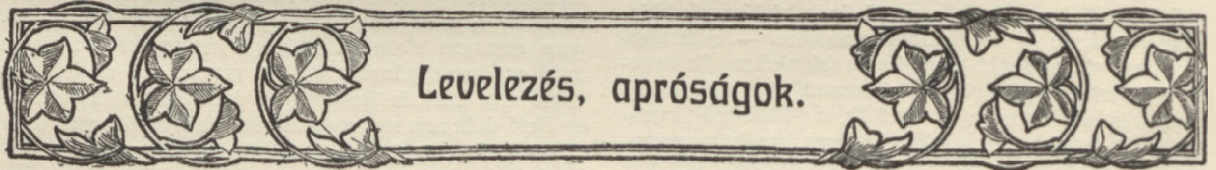
ben. Ezek: a Wottitz Vilmosé, a Fischer Lipóté, a Budapesti Gutenberg-Házé meg Kurzwell János és Társáé. Igazán büszkeség tölthet el minden magyar nyomdászt, látva e világlap elismerését.

(Folyt. köv.)

Ezidei Évkönyvünkben van még eladásra szánt példány. Nagyobb megrendelések esetében — míg a készlet tart — részletfizetésre is kaphatók Bozsik István pénztárosunknál (VIII, József-utca 23) helyben 3, vidékre 3-30 koronáért.

A Magyar Iparművészet.

E pompás folyóirat most megjelent első füzeteiben Nagy Sándor "Becsületesség az Iparművészetben" című cikkében az iparművészeti szurrogátumokat, a hivalkodó talmi művészetet ostorozza; Csányi Károly az újabb exlibriseket ismerteti; Bünker Rajnárd a soproni evangélikus egyház ötvösművelnek sorozatát mutatja be; Gróh István a sajáténi népies építészeti díszítményekről ír, a szokott gondóal szerkesztett rovatok pedig a hazai és külföldi iparművészeti mozgalmakról számolnak be. A füzetet számos kiadóan sikerült, részben színes művészi illusztráció díszíti. A Magyar Iparművészetet s füzettel tizedik évfolyamát kezdő meg s örömmel látjuk, hogy e magas színvonalú folyóirat immár minden tekintetben méltóan sorakozhatik a legelőkelőbb külföldi művészi folyóiratok mellé. A Magyar Iparművészeti Társulat tagjainak évi 10 korona tagsági díj ellenében illetménykép jár. Előfizetési díja ugyanennyi.

Levelezés, apróságok.

Kritikai széljegyzetek.

Amint az orvostudományban a seíjszövetek ismerete, s tevéységüknek, funkciójuknak és hivatásuknak fölismerése teszi ki a boncolás alapját: úgy a kritikában is a helyes és igazságos vélemény leadásához elkerülhetetlenül szükséges, hogy a tárgyat a maga egészében alaposan ismerjük.

Könnnyű, de fölületes munkát végez az, akinek kilinduló-pontját a barátság vonzalma vagy az ellenszenu képezi, mert ilyen esetben a vélemény az agyában már jálőre kész, s éppenséggel nem is szükséges látnia a megbírálásra váró dolgot; csak azt kell tudnia: kinek a művéről van szó. Mi sem könnyebb annál, mint valami dolgot agyba-főbe dícsérni, vagy a sárga földig lerántani, s a befolyásolt egyéni impressziót az elfogulatlan kritika bélyegével ellátni.

Magunk között vagyunk; nem állunk túlságosan nagy vagy igényes küzönséggel szemben, sőt azt mondhatjuk: oly patriarkális viszonyban állunk egymással, hogy egyik-másik alkotásunk már a terübe-vétele idején köztudomásává válik, a végleges nyelbeütése tehát nem okozhat valami igen nagy emóciót a magunk körében.

Ha most még mi jó barátok magunkat a ma nekem, holnap neked elvének alkalmazásával — de nem éppen a nyilvánosság kizárásával — az émelgyősséggel földírsérjük és túlmagasztaljuk: akkor bizony a nagy és kevesbé tájékozott küzönség, amely az ilyen érzelmi nyilatkozatokat hű és tárgyilagoss kritlikának veszi, könnyen tévedésbe esik, amennyiben saját, talán találódó véleményét szerénységből véka alá rejti, nehogy az eme legjobb Intenciókból eredő baráti érzélgéseknek ártalmára legyen.

Ezek a ma már nagyon is lábra kapott dolgok egyéni- leg is, meg tárgyilag is könnyen ártalmára lehetnek mind-

annak, ami hivatva volna szakunk fejlődését előbbre vinni. Káros hatásuk volna még akkor is, ha teljesen egyenlő mértékkel jutna ki a dícséretből mindenkinek. Ily eszközökkel nem önérzetet, hanem elbizakodottságot fejlesztünk az egyes emberben, s az egyéni hiúság kielégítésével a fejlődés rovására retrográd eredményre jutunk. S végül valóságos szisztemizáljuk ezen a módon a fejlődés fönnakadását, mert esetleg mellőzötték — inkább hivatottak, mint fölkapottak — is akadónak, akinek a száma ha napról-napra növekednék: a munkakerü és ambíció is szélesebb körben alászállhatna; a hasznos és szükséges erő esetleg téllenségre volna kárhozhatóva, vagy ami még kényesebb helyzeteket teremthetne: külön csoport alakítására lenne kényszerítve, s így a központot gyöngítve, a hasznos és a gyakorlatban megizmosodott és bevált erőt a szürke teóriának földádoznók. Ideig-óráig fenmaradhat az ilyen, minden alap és tartalom nélkül állap, de tarthatatlanságára hamar rámutatnak a jelenségek és hol nyíltan, hol burkoltan világozsiják meg azt az abnormitást, mely a jónak szolgálátában csak a hétköznapiasat — hogy ne mondjuk rosszat — szüli.

Éltető erő nélkül nincs fejlődés a természetben, s téves hitben vagyunk, ha azt hisszük, hogy az anyag szaporítása egyúttal az erőforrások állandósítását is jelenti. A nyakra-főre, válogatás nélkül való anyagszaporítás és vegyülés a jó és bevált anyag minőségét, termőkéességét csökkenti, eredményképpen pedig a termés szenved alatta.

Hosszúra nő ugyan a száma, szélitében terjed a folyondár, de üres és érték nélkül lesz a kalász; ha itt-ott mégis egy-egy kifejlődött szem mutatkozik: az észrevétlenül elvész a sok csenevész közt. Az aratás mutatja, hogy néha kevesebb is több, ha tartalmas és értékes, s hogy egy

maroknyi liszt a magam szempontjából hasznosabb egy fél zsák korpánál.

Ez elemi dolgok fölött nem szabad könnyelműen átsiklani; alaposabb megfontolás, érettebb gondolkodás, s nem fűületesség vagy pillanatnyi impresszió képeze alkotásaink alapját.

Fuchs Zsigmond.

A divatos betűkről.

Ha mint könyvnyomtatónak szavam lenne az állampolitikában, azt indítványoznám, hogy állítsunk határozatot a bezűnölő sok új betű ellen. Mert jönnek, egyre-másra jönnek, csak úgy dőlnek be: Jubileums-Schrift, Schiller-Gotisch, Bürk-Schrift, Beek-Gran, Neugothisch, Morris-Gotisch stb. stb. elnevezés alatt. Igaz: mindegyik egy-egy remeke a német betűöntésnek.

És minő raffinált, minő szuggesztív módon kínáltatják magukat. Remek köntösben jönnek, gyönyörű kiállítású füzetekben kínálgatják, úgy hogy szinte lekapják lábáról

a józanul gondolkozót is, hiszen remekül fest. Hogy azután magyar publikumnak, magyar szövegű munkához nem jók és csak nagy ritkán alkalmasak, arra későn jön rá.

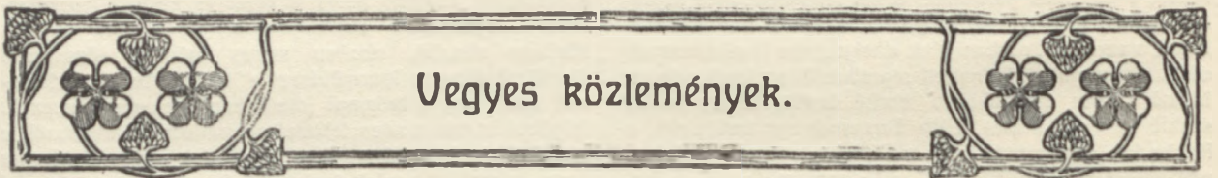
Hisz a németiség szempontjából óriási haladást jelentenek e betűk úgy az esztétika, mint az egészségügy felfogásából. Művész remekelés valamennyi, de még eddig egyik sem érte el a latin betűk karakterisztikus tisztaságát és olvas hatóságát.

Azért hát maradjunk meg az antiqua-jellegű betűknél, mert ez sokkal jobb, szebb és célszerűbb.

Úgy vagyunk ezzel, mint minap a falusokkal voltam: Elfog az utrán a most érkezett falusi asszony és kér, hogy mondanám meg, merre van az Ujullág-utca. Utbalgázás előtt figyelmeztettem, hogy ez már nem Ujullág-, hanem Semmelweis-utca, mire ő így felel:

— Már kérem, kár volt azt az utca-nevet németre fordítani, mert mi jobban megértjük magyarul...

Ugyanigy vagyunk a modern betűkkel! Augl.

Ujabbkori litográfiai sajtók.

A litográfiai nyomtatás gyorsításának kérdése már tekintélyes múltú, de — az algráfiát leszámítva — csak utabban érnek el pozitívabb eredményt e tekintetben. Az angol és amerikaiak például már cinklemezeiről nyomtató rotációs sajtókat is készítenek; egyik közülük, a "Plainfield" kontinensünkön is kezd már terjedni. Főképpen hanglegyes nyomtatványok készítésére alkalmas. Az amerikaiaknak van már egy olyan tipo-litográfiai rotációs gépük is, amely hat színben végez litográfiai és egy színben könyvnyomdai nyomást: mindezt egyszerre. Ez a csodagép a newyorki American Lithographic Company tulajdona, s munkaképessége van akkora, mint harminc darab közönségesebb litográfiai sajtóé. Persze cinklemezekről nyomtat ez is.

A németek nem akarnak tengerentúli versenytársak mögött maradni, s megsindálták a "Rotograph" gépet. Gyártójának, a Charlottenburger Farbwerke-nek prospektusa szerint ez a gép litográfiai kőmasszából való 50—110 cm. hosszú hengerekről nyomtat, s különösen tömegnyomtatványok előállítására kiválóan alkalmas. A rajznak a hengerre való átvitele valami különleges átnyomó-géppel történik. A prospektusban közölt rentabilitási számítások pedig éppenséggel meglepők. Valami 6×8 cm. nagyságú címkének egy millió példányban való előállítása — 70 cm. széles papírostekercset feltételezve — a Rotographnak mindössze csak nyolc órai munkájába kerülne.

A magyar címer használhatóságának joga.

A kereskedelmi miniszterhez az a panasz érkezett, hogy az iparhatóságok kihágási eljárást indítottak udvari szállítók ellen azért, mert gyártmányaikon a magyar országos címet használták. Az árúkat a hatóság le is foglalta. A miniszter most 93.927. sz. rendeletében arról értesít az összes másodfokú iparhatóságokat, hogy az 1883. évi XVII. t.-c. értelmében az ország egyesített címerét azok is használhatják, akik a magyar királyi udvari szállítói címet a főnádalis szabályszerű eljárás mellett eddig megnyerték, vagy ezentúl megnyerni fogják. Miatán pedig mind az idézett törvény megalkotása idején, mind azóta is, a szabályszerű eljárás az volt, hogy a magyar királyi udvari szállítói cím az osztrák udvari szállítói címmel együttesen adód-

nyoztatott: az ilyen udvari szállítók, akik a császári és királyi udvari szállítói címet viselik, egyúttal magyar udvari szállítók is, s az idézett törvényszakasz értelmében a magyar országos címet teljes joggal használhatják. Eppen azért az ilyen cégeknek a magyar címmel ellátott árú még akkor sem lehetnek iparhatóságai beavatkozás tárgyával, ha az illető árúk nem magyar származásúak. Arról pedig, hogy valamely cég udvari szállító-e, kétség esetében a kereskedelmi és iparkamarák adhatnak felvilágosítást.

Vakok irodalma.

A "Daily Mail" angol világlap elhatározta, hogy az angol birodalom 50.000 vaka számára Braille-féle pontokból álló írással hentelekt egyszerű lapot fog nyomtatni és rövid formában tudásra fogja adni a szegény világtalanoknak, mi minden történik a nagy világon. Valóban szép eszme, még akkor is, ha az eszme kivitele anyagi haszonhoz fogja juttatni az angol világlapot, mert valószínűleg a szegény vakok mindegyike meg fogja tanulni a Braille-féle írást-olvasást és meg fogja szerelni minden áron a "Daily Mail" egy példányát. — Francia nyelven már megjelenik két újság is: "Le Louis Braille" és "Revue Braille", az utóbbi rövidített Braille-féle írásmóddal, melyet azonban a vakoknak csak kis része tud olvasni. Az "Association Valentin Harry" nemcsak ilyen, Braille szerint nyomtatott könyveket árúsít, hanem a vidéken főkkönyvtárakat tart fenn, melyek az illető vakoknak a vakoknak kikölcsönzik. Sajnos azonban, hogy a legtöbb könyv rövidített írásmódban van nyomva, s a külföldi országokban a nyelvek szerinti a rövidítéseket különféleképp alkalmazták, tehát a könyvek hasznát csak azok vehetik, kik a rövidítés kulcsát teljesen ismerik. Ezért ajánlja a híres párisi szemorvos, Javal, az esperanto világnyelvet a vakoknak egymás között való használatra. Javal hatvankét éves korában megvakult és azóta minden idejét a vakok ügyének szenteli. Az "Entre aveugles" című rendkívül érdekes könyvet Siklóssy Gyula egyetlen magántandár magyar nyelvre lefordította: "A világtalanok világában" címen a minap hagyta el a sajtót. — Magyarországon az 1900-iki népszámlálás szerinti 16.482 gyogyíthatatlan vak él. Mány tud ezek közül olvasni és írni bármily módon: erre a statisztika nem felel. A Braille-féle írást vezetés

mellett hat-nyolc hét alatt el lehet sajátítani. Ha könyvtár lenne, újság lenne: vándortanítók összegyűjtenék pár hétre egyes központokban a vakokat és könnyű szerrel megtanítanák erre az írásmódra őket. Talán valamely nagyobb napilap is kiadhatna, legalább hónaponként egyszer, Braille-féle írással egy mellékletet. E célra állami támogatást és egyesületi segítséget kellene igénybe venni, mert bizonyos, hogy első időben költséges volna a dolog. Magyarország 17.000 vakja ádáná érett a kiadót.

A husvét idejének állandósítása.

A berlini kereskedelmi kamarában mozgalom indult meg, hogy a husvétl ünnepek naptári ideje mindig egy bizonyos napra essék és annak jelenlegi ingadozása véget érjen. Fürster berlini csillagász már több mint tíz év óta fáradozik azon, hogy ebben a kérdésben nemzetközi megállapodást hozzon létre és az idén is megújította erre vonatkozó javaslatát. Husvét első napját a niceai zsinat 325-ben tudvalevőleg úgy állapította meg, hogy a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap legyen. E meghatározás szerint, minthogy a holdtölte nagyon változik, husvét napja március 22-ike és április 25-ike közt ingadozik és ez a teljes éhveli ingadozás igen zavarólag hat mind az egyházi, mind pedig a polgári életben. Megnehezíti az iskolai év helyes beosztását és gyakran ad okot perlekedésekre a miatt, hogy husvét napja számos szolgálattal és más szerződésben szerepel határlódó gyanánt. Legrégszerűbb lenne mindenesetre egy változatlan naptári napot megállapítani a husvét számára, amint a karácsony is mindig ugyanarra a napra esik. Csakhogy husvét első napjának a nagyhétre (nagy-péntek, nagyszombat) való tekintettel minden évben vasárnapra kell esnie, bizonyos ingadozás tehát a husvétl dátum tekintetében elkerülhetetlen. Fürster ennél fogva azt javasolja, hogy husvét napja a tavaszi napéjegyenlőséget követő harmadik vasárnap legyen. Ez a nap csak április 4-ike és április 11-ike közt ingadoznék. Már 1895-ben is előterjesztette javaslatát, amely iránt az egész művelt világban, a görög-orosz naptárt használó államokban is érdeklődést tudott kelteni. Oroszországban azonban később olyan ellenzésre talált a javaslat, hogy főként e miatt nem lett belőle semmi. Kérdés, hogy a mai Oroszország milyen álláspontot foglal el ebben a kérdésben, mert a tervezett naptári reform csak úgy éri el a célját, ha nemzetközi megállapodás alapján lép életbe.

Munka közben tilos a füttyülés meg a nóta!

A berlini ipari törvényszéknek valami rosszmájú, hipokondrius bírója mondta ki ezt a szentenciát. Az eset előzménye az, hogy egy berlini heilpap tördelöje mindig füttyülést végzett a dologát. Principálisa ezt elilltatta, de ő — füttyült a tilalomra. Rögön elbocsátották, mire ő a bírósághoz fordult a kétheti fizetése iránt való követelésével, a bíróság azonban elutasította a keresetével.

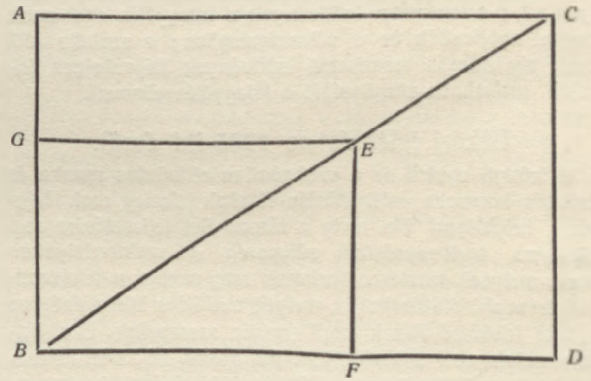
A reklám Amerikában.

Az Egyesült Államokban évente 500 millió dollárt, tehát két és fél milliárd koronát költenek reklámra, körülbelül annyit, amennyit az európai nagyhatalmak: Oroszország, Németország, Franciaország, mi és az osztrákok és Spanyolország hadseregekre együttvéve elköltenek. 1905-ben az évi reklám summája megközelítette az ezer millió dollárt, tehát az öt milliárd koronát. A reklám fejlődése lépést tart a kereskedelemnek fejlődésével. A polgárháború előtt egy háromezer dolláros reklám, mint például a Fairbanks mérleggyáré, még rikaság számba ment, ma már egészen hétköznapias az ilyesmi. A Fairbanks-cég ma már évente hétszáz ötvenezer dollárt (három és fél millió koronát) költi el hirdetéseire. A "Sapolló" szappangyár harminc év óta

hirdet; eleinte évi harmincezer dollárt költött, ma naponként ezer dollár a hirdetési költsége. A nagy áruházak csak a new-yorki lapokban elköltenek évente négy-öt millió dollárt. A chicagói Sears Roebuck cég ezerkét-hátszáz-alódas, két kilogrammos katalógusokat küldöz világgá, s a postaköltsége hatszáz negyvenezer dollár minden kiadás alkalmával. Az amerikai különben azt tartja, hogy a szegényes reklám rossz spekuláció. Általános beérslés szerint az amerikai iparos és kereskedő nyereségének öt percentszázalékot reklámra, de elkölt bizony eleinte ennél jóval többet is.

Cinkográfiai kisebbités meg nagyobbítás.

Ilyen esetben a megrendelő sokszor nem tudja pontosan kiszámítani a juvendöbellei klisé térbeli kiterjedését, s csak ennek teljes elkészülte után veszi észre, hogy tévedett. Hogy olvasóink jobban megértsenek bennünket: minőjárt például indulunk ki. Ualamey 17 cicerónyi szélességű rajzot 11 ciceró szélességére kisebbitve kellene cinkografáltatni. A 17 cicerós rajz magassága 11 ciceró; kérdés: mekkora lesz a kisebbitett rajz magassága cicerókban? (A kemigráfus centiméterekben számít, s mi itt csak a könnyebb pró-

báikozás okáért számítlunk cicerókban.) A kérdést úgy oldhatjuk meg, hogy az eredeti nagyságával pontosan megegyező négyszöget szerkesztünk (A—B—C—D), aztán állót húzunk két sarka (B és C) között. A kisebbitésre megadott 11 cicerónyi távolságot most köröbe véve, az A—B vonalától az álló felé mérlegélünk. Ahol az álló ezt a távolságot éri (E): vízszintes meg függőleges vonalakat húzunk (E—E és E—F), s megkapjuk a kisebbitett klisé pontos nagyságát.

Ausztriából.

Ausztriában már életbe lépett az új postatörvény, mely tetemesen fölemelte a posta- és táviródíjakat, sőt még a telefontdíjat is. A levélpostai díja a helyi forgalomban hat fillér helyett tíz fillér lett; a postautalvány ára két fillér helyett három fillér, a levelezőlap pedig a helyi forgalomban hat, illetve tíz fillér helyett tízenegy fillér. Semmi sem indokolhatja a világon e ma már nélkülözhetetlen intézményének megdrágítását, sőt ellenkezőleg, minden tekintetben minél olcsóbbá kellene azt tenni. Félt, hogy ami a szomszédokban már megvan, nálunk is be fog következni. — Az új osztrák hírlapszedő-árszabályt nyolc év időtartamra köbitik meg; több pontja a következők: általános béremelés heti két korona, számolásnál 3 fillér; négy év múlva ismét két korona heti és két fillér számolási béremelés lesz. Itt említlük meg ezt is, hogy a felső-ausztriai nyomdátulajdonosok a nyomdászoknak két korona, a könyvkötősegédeknek pedig egy korona bérlajvitást és 8% órai munkadíjt (oszonnalódn kívül) megadtak. — A Graphische Revue nyomdájával való merész vállalkozás, mint értesülünk, nem hozta meg a kívánt sikert. Tán a juvó évre?

Hivatalos közlemények.

Meghívó a Szakkör rendes évi közgyűlésére.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1907. évi március 17-én, vasárnap délelőtti pontban 10 órakor, saját helyiségében (Budapest VIII, Aggtelek-utca 2a. sz. alatt, a földszinten) tartja meg rendes évi közgyűlését, melyre a Kör tagjait tisztelettel meghívja a választmány. A napl rend a következő: 1. titkári jelentés a Kör működéséről; 2. pénztáros jelentése a Kör pénzből ügyéről; 3. leltárosi jelentés; 4. három számúlagáló választása; 5. két jegyzőkönyv-hitelesítő választása; 6. szavazatszedő bizottság választása; 7. tisztségelők és a választmány újválasztása; 8. indítványok. — Alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges. Kérjük tehát a Kör t. tagjait, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban jelenjenek meg. Az alapszabályok 13. §-a értelmében indítványok a közgyűlés előtt nyolc nappal nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól csak oly sürgős természetű indítványok képezhetnek kivételt, melyeknek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

Titkári jelentés az 1906-iki évről.

A lefolyt egyetli év a szakadaton céltudatos munka és haladás korszaka volt. Miatán Körünk jelenleg csak ideiglenes helyiséggel bír, mely a társas élet fejlesztésére nem alkalmas, tevékenységünk súlyponja a szaktanfolyamra esett, melynek keretében tartottuk meg azokat a felolvasásokat és szakkilátásokat is, melyek azelőtt a körhelyiségben a havi felolvasó-ülések napjainak napjain szerepeltek. Szaktanfolyamaink múlt tanévét 1906. évi április hó 22-én rekesztettük be a hallgatók munkáinak kiállításával kapcsolatban; az új, négyévkusos tanfolyamok pedig szeptember 30-án nyitlak meg s azóta az előadások a rendes, előre megállapított tanterv szerint folynak. A szaktanfolyamok adminisztrációjának ellátására Wanka Ulmas szaktársat választottuk meg, hogy így a szaktanfolyamok vezetője és annak helyettese ne legyen munkával túlterhelve. A most folyó tanévben a szaktanfolyamokon Augensfeld M. Miksa, Balázs Károly, Bauer Henrik, Fuchs Zsigmond, Haraszti Adolf, Hoffmann Antal, Komáromy Mihály, Kun Mihály, Lőw Dezső, Lőwy Salamon, Novák Alajos, Prüner Arnold, Stefáni József, Aigner János, Schimek Ferenc és Szabó Róbert tartottak előadást, illetőleg rendeztek szakkilátást.

A Kör a lefolyt évben is folytatta vidéki akcióját, s az ország több városába, hol tagjaink vannak s ahol a szak fejlesztése iránti érdeklődés fokozottabb mértékben nyilvánult, szaktérfit küldöttünk ki felolvasás tartása és szakkilátás rendezése céljából. E körülmények Körünk országosítását teszik szükségessé, melynek előmunkálatait egy kiküldött bizottság végzi.

A szaktanfolyammal egybeküldött kísérleti nyomdának leltári értéke 11.600 K 12 fillér; az elmúlt esztendőben annak felszerelése újabb apró adományokkal szaporodott.

Jelentésünk elején utaltunk jelenlegi körhelyiségünk ideiglenes és alkalmatlan voltára. Örömmel jelenthetjük, hogy az ideiglenes állapot nemcsakára véget ér a Körünk az épülő nyomdász-ház elkészültével állandó otthonába költözik. Ez a költözködés egybeforr Körünk fennállásának negyedszázados évfordulójával, melyet méltóan tagunk megünnepelni.

Évkönyvünk ezidél évfolyama is Novák László szakavatott szerkesztésében jelent meg. Örömmel említhetjük meg e

helyen, hogy Évkönyvünk gazdag tartalma és pompás technikai kiállítások úgy a bel-, mint a külföldi szakkörök elismerését klerdemelte. A választmány több fontos határozatot hozott a Grafikai Szemle fejlesztésére vonatkozólag, melyeknek látható jelei hivatalos lapunkon már mutatkoznak is. A szerkesztőség mindent megtesz, hogy a lap zászlója köré szakirólunk színe-javát tömörítse s kiválóan tartalmas, minden tekintetben megfelelő szaklapot adjon a szakírók kezébe.

Körünk tagjainak száma jelenleg 1140. A terube vett országosítás által persze ez a szám tetemesen meg fog növekedni.

Szakoktatási intézményünk rendes támogatása érdekében kérvénnyel fordultunk a m. kir. kereskedelmi kormányhoz. Kérvényünk kedvező elintézésére alapos kiállításaink vannak. E helyen mondunk hálás köszönetet a magas kormányzatnak a részünkre átengedett tanfolyami helyiségekért, s Ulg Albert iparoktatási főigazgató úrnak, valamint Szegedi Árpád úrnak, az órák- és mechanikai szakköznevelő igazgatójának az irányunkban mindenkor tanusított szíves előzettségükért.

A folyó ügyeket 12 rendes és 1 rendkívüli választmányi ülésen intéztük el. Azonkívül tartottunk egy rendkívüli közgyűlést és öt havi ülést. A havi üléseken felolvasók nevel a szaktanfolyam előadói között olvashatók.

Tagjaink szórakoztatása céljából öt kedélyes estét és egy nagy farsangi mulatságot rendeztünk. E helyen mondunk köszönetet a Pesti könyvnyomda részvénylátsaságnak a farsangi mulatság összes nyomtatványainak díjlan szállításáért, továbbá Fekete M. táncrendező úrnak és mindazoknak, kik mulatságainkon közreműködtek.

A tagsági forgalomról és a Kör vagyonáról a pénztárosi jelentés nyújt bővebb tájékozást.

Kérjük a tisztelet közgyűlést, szíveskedjék a Grafikai Szemle szerkesztésére, a pénztáros, titkár és leltáros részére a szakos tiszteletdíjakat megszavazni, jelentésünket tudomásul venni és részünkre a felmentvényt megadni.

A választmány nevében: Morócz Jenő, titkár.

Pénztári jelentés az 1906-iki évről.

Körünk az elmúlt esztendőben ismét nagyot haladt: a tavalyi jelentésben foglalt 834 taggal szemben ma közel 1200 tagunk van, tehát a tagszaporulat 50%, a pénztári forgalom pedig 1906-ban 16651-22 K-t ért el az 1905-ben volt 12593-69 K-val szemben. Pénzügyi eredményt, a pénzállomány szaporodását azonban nem igen jelezhetem, ami talán nem is olyan nagy baj, ha meggondoljuk: mi mindent nyújt Körünk tagjainak. Hiszen csak az Évkönyv egyedüli — áarára a több oldalról élvezett pártfogásnak — 2508-71 K-t igényelt, ami az 5620-60 K-t tevő összesített tagdíjbevételeinek majdnem a fele. De ez olyan kiadás, amit redukálni nem, csak emelni lehet, amedőlg bírjuk. Szaktanfolyamaink, beszámítva az összes öt készült mellékletek költségeit és a vidéki kiállítások és felolvasásokét is, 1761-33 K-ba kerültek, ami szintén elég tekintélyes összeg. Mulatságaink, társas beszélgeteleink ellenben az idén allg kerültek pénzbe, amennyiben 1074-84 K kiadásal szemben 1016-20 K a bevétel, s így a rendezett hál mulatság — áarára, hogy tagjaink családjaikkal együtt díjmentesen vehettek ott részt — mindössze 58-64 K-val terhelte meg a pénztárt. Beruházások címén 511-20 K-t

számolunk el a kiadási rovatban, melyért 53 székelt, szekrényeket, asztalokat, billard-asztalt teljes felszereléssel és egyéb az új helyiségben szükségesnek ingóságokat vásároltunk kedvezményes, alkalmi áron. A többi kiadási tétel önmagát magyarázza.

A bevételi rovatban a tagdíjaknál a legtekintélyesebb összeggel a vidék szerepel (1275 K), utána a Franklin-Társulat (520-80 K), a Pesti részvénytársaság (495 K), az Athenaeum (294 K), a Pallas-nyomda (207 K) következik, míg egyesektől — többnyire a személyes érintkezés révén — 512-20 K-t mutathatunk ki. Összes tagdíjbevételeünk a tavalyinál 1977-40 K-val több, tehát 60%-kal. Pénztári vagyunk illetve pénzkészletünk — beszámítva az alapok kamatait is — 559-67 K-val gyarapodott. Takarékpénztári kamat címén 142-14 K-t számolunk el, a szaktanfolyam-nál levő 105-07 K bevétel pedig értesítők és rajzszeretek eladásából s egy-két kisebb adományból került ki.

A Grafikai Szemle 1905. évi folyama — a terjedelem nagyobbítása folytán — 334-42 K deficitel zárult, bár ez csak látszólagos, mert 1000 tagunk a lapot ingyen kapta. Részletek a mérleget, így mutatkozik: előfizetésekből 199-04 K, egyes péld. 5-20 K, hirdetésekéből 137-88 K, összesen 1576-12 K jött be, míg a kiadások: nyomdászám-1446-35 K, szerkesztői tiszteletdíjak 346-60 K, vegyes kiadások 117-59 K, összesen 1910-54 K.

Ekünyvünk 1906-ban 1025-77 K deficitel járt, 497-40 K-t többel mint 1905-ben; ez jövőre még nagyobb lesz s a többi tagpéldány kiosztásának tudható be. Kiadások: nyomda-számla 1192-16 K, könyvkötés 816 K, szerkesztői tiszteletdíj 150 K, hirdetésli jutalék 122-45 K, vegyes kiadás (expedíció, mellékletek, kilsék, előfizetési felhívás) 228-10 K. Bevétel előadott példányokért 992-60 K, hirdetésekéből 489-80 K.

Mind Ezek felsorolása után kérem a mélyen tisztelt közgyűlést, hogy részemre a felmentvényt megadni szíveskedjék, annyival is inkább, mivel egész évi számadásaimat immár a számvizsgáló bizottság is átrevizálta s rendben levőknek találta.

Az igazán önzetlen buzgóságot kifejtő helybeli és vidéki segítő-társaimnak: a házi illetve helyi pénztáros szak-társaimnak pedig a magam részéről jegyzőkönyvi köszönetet indítványozok.

Boszik István, pénztáros.

Leltári jelentés.

Az elmúlt évben tagtársaink leltárunk anyagát, mint örvendetesen jelenthetjük, igen sokszor vetétek igénybe, amennyiben nem kevesebben, mint 200-an kölcsönöztek ki szakkönyveket és nyomtatvány-mintákat, jölehet a jelenlegi ideiglenes körhelyiségünk meglehetősen alkalmatlan. Leltárunkat az elmúlt évben, sajnos, nagyon kevesen gyarapították ajándékokkal. Egy-két oly lelkes adakozó találkozott mindössze, aki szép művekkel gyarapította Körünk leltárát és pedig: Kallós Ödön, Augenföld Miksa, Breinecker Ferenc és Farkas Antal.

Az immár tekintélyes könyvtáron kívül helyiségünkben a következő szaklapokat és folyóiratokat találhatják meg tagjaink: Graphische Revue, Graphica, Centralblatt für die Österr.-ung. Papierindustrie, Graphischer Beobachter, British Printer, Inland Printer, Allgemeiner Anzeiger, Österr.-ung. Buchdrucker-Zeitung, Deutscher Buch- und Steindruck, Magyar Nyomdászati, Die Graphische Welt, Österr.-ung. Graphisches Centralblatt, Oest. Faktoren-Zeitung, Revue des Industries du Livre, Freie Künste, Magyar Iparművészet, Nyomdaiapar Magyarországon, Schweizer Graphische Mitteilungen, Deutsches Buchgewerbe, Magyar Grafikus.

Itt megemlíthetjük, hogy tagjaink szórakozására a Körben sakk, dominó, kártya, billard minden vasárnap délelőtt 9—1-ig rendelkezésre állnak.

Szaktanfolyamaink kísérleti nyomdájának leltári értéke a megfelelő leírások után ez: fabutorzat 820-82, nyomtatósajtók 6171-54, stereotípia 529-53, hengeröntő kész. 196—, vonalgyalu 52-25, hajók, sorjázók stb. 109-85, könyvek stb. 269-50, betűanyag 2977-38, kilsék-készlet 200—, festék stb. 40—, papír 200—, vill. berendez. 33-25, összesen 11600-12 K.

Bírdlati jegyzőkönyv.

Felvételeit a Könyvnyomdászok Szakkörre által levélreje hirdetett pályázatra beérkezett munkák elbírálása tárgyában 1907 január 27-én és február 10-én tartott összehívottági üléseken.

Az első ülésen jelen vannak: Ifj. Rigner Antal, Novák Alajos, Prüner Arnold, Spitz Adolf, Stalla Márton, Stefáni Géza és Szabó Róbert összehívottági tagok; mint meghívott: Bauer Henrik.

Beérkezett 11 pályamunka a következő jellegűekkel ellátva: 1. "Betű", 2. jelleg nélküli, 3. "Griff", 4. "Munkában", 5. "Betűöntődel anyag", 6. "Kaza", 7. "Phönix", 8. "Gulirandó", 9. "Anker", 10. "Corinna" és 11. "Aladin". A bizottság az 1. alelnök lekötésére következtében megörösdött elnöki tisztégre Spitz Adolfot választja meg. A pályamunkák beható tanulmányozása után a bizottság arra a megállapodásra jut, hogy tekintettel a pályázat másodszori kiírására, az összes díjakat kiadja, kivételre illetve a Kör használatára történő kinyomtatásra azonban egyik pályaművet sem ajánlja. Mérélegre a pályamunkák értékét, a bizottság a díjak odaítélésére vonatkozólag a következőképpen döntött: az 1. díjra az 5. számú "Betűöntődel anyag" jellegű munkát (szedője: Poduška Lajos, nyomója Weninger István, Hornyánszky-nyomda); a 2. díjra a 9. számú "Anker" jellegű tervezetet (beküldője: Hörbe Konrád, Pallas-nyomda), a 3. díjra a 4. számú "Munkában" jellegű tervezetet (beküldője: Bárány Nándor, Athenaeum) érdemestül. A nyertes munkák közül lapokra nyomtatva, a többi pedig egy lapon csoportosítva fog a Grafikai Szemle mellékletként bemutatni. A díjat nem nyert munkák jelleg levele megemmisítettek. A pályamunkák ezután a részletes bírdlati megvizsgálásukra előadott kiadottak a bizottság előadójának.

Folytatásos ülés 1907 február 10-én. Jelen vannak: Ifj. Rigner Antal, Novák Alajos, Prüner Arnold, Spitz Adolf és Stalla Márton. — Ifj. Rigner Antal előadó bejelentéssel a pályaművek részletes bírdlatáról szóló, itt következő jelentését, melyet csekély változtatással a bizottság egyhangulag megadott tesz.

Általános észrevételek: A mostani pályázat az előbbinél aránylag jobb munkákat eredményezett. Hogy mégis nem minden tekintetben volt kielégítő, annak oka részben az is, hogy a pályázók egy harmada figyelmen kívül hagyta a pályázati feltételek ama pontját, mely az alapszabályok kivételével csak kész betűöntődel anyag felhasználását engedélyez. S így egyik legzsidóbb pályamű a díjazandók közül kimaradt. A bizottságnak ragaszkodnia kellett a pályázatnak e szigorú pontjához: egyrészt, hogy megőrizze ama célt, hogy csak betűöntődel anyag felhasználásával terveztesse meg a levelet, mert a meztárszónék fő erőssége a kész betűöntődel anyaggal való munkálkodás kell hogy legyen. — másrészt: a magatervezte díszítéssel nagyobb tere lévén a meztárszónék eredetibb s így hatásosabb munkák alkotására, az esély a két különböző módon készült munka között egyenlőtlen lett volna. A pályaművek között csak a valószínűleg tervezett, ami annak jelensége, hogy szaktársaink közül esetről-esetre mind inkább rájönnek a vázlatlalt történő pályázás nagy előszerűségére. Ennek két jó oldala van. Egyik, hogy a pályázónak nem kell meg kezni a nyomdában rendelkezésre álló és sok esetben a minimumra korlátozott anyag, s létszám szerint válogathat a mintakönyvekben bemutatott díszítőanyag között; másik jó oldala pedig, hogy aránytalanul rövid-debb idő alatt készült, módos nyújtva pályázónak ezáltal arra, hogy több munkával is pályázhasson.

Bírdlat: 1. "Betű". Törekvése utolsó munka, készítője még kisgyöngye a tervezésben. A szót azinben nyomtatott vonalozás díszítésének a tónusos alapba vésett ornamentikával történő díszítésére elhibázott ötlet, ami leginkább szembeötlő az 10. 1e és 1f jelzésű mintákban, amelyeken szinte elvész a rózsamotívum s a vonalak megőrése bántólag hat. A körhelyiségnek és az elnöknek elhelyezése sem sikerült, amennyiben a sorok összezsugorultva, kis térre lettek szorítva. A szinek nincsenek kellőké megválasztva, ami az összehívottá roud-sára megy. — 2. (Immerellen jellegű). A papirus bal oldalán elhelyezett levélfej nem nagy igényekkel lép föl, de így is korrek, minden részleteiben tisztult létszám, kifogástalan munka. Beküldőjétől, ki figyelmen kívül hagyta az általános észrevételekben megemlítt pályázati feltételeket, úgy sajtózik, nagyobb társadalmi igényű munka is lett volna. — 3. "Griff". A maga kezretlen egyszerűségében is művészi fölfogású, finom létszámú munka. A szöveg elrendezése is kitűnően sikerült, egészében elegáns hatású. Abszolút becse darára kimaradt a kitűnőtendők között, mert beküldője a nyomtatványt uralt saját tervezte griffmódor alkalmazásával tüllépte a pályázati feltételeket. — 4. "Munkában". Bár tervezője a leggyengébb eszközökkel dolgozott, mégis minden vonásán, legkisebb részletein is megismerjük a biztos kezű, fejlett létszámú jó szakmunkás kezéneműt. — 5. "Betűöntődel anyag". Elegáns hatású és tökéletes harmónia jellemzi e pályaművet, amely kompozíciójánál fogva le kiadja a többi pályamunka közül, s mindehhez járul beküldőjének ama dícséretes törekvése, hogy mindezt egyszerű, köny-

Bevétel.

Pénztári kimutatás 1906 január—december hónapjairól.

Kiadás.

Áthozott a múlt évről	4358	97	Helyiségbérlél	350	—		
10 db hitelezésüvetkezeti részlegy á 10 K	100	—	Mulatódagokra	1074	84		
Gutenberg-szabó-alap	378	92	Ródományok (Wall, Typogr., Ébredés) ..	100	—		
Ács-Mihály-alap	515	72	Tízszázalékos (Hilkr., pénzt., leltárolások)	285	85		
Mulatódagokból	1016	20	Beruházások	511	20		
Különléte szakmáfolyami bevételek ..	105	07	Szaklapok és folyóiratok előfizetése ..	106	—		
			Ugyven (h. Ülések, hírl., pályadíjak stb.)	180	84		
			Rómin. kiadások (helyben a vidéken) ..	87	46		
			Pnyomatványokra	262	54		
			A Grafikai Szemle és Évkönyv deficitjére	1034	42	3993	15
Tagsági járulékokban befolyt:			Készpénz az esztendő végével, 6562-F3			4889	98
Államnyomda	86	40	10 db hitelezésüvetkezeti részlegy á 10 K			100	—
Athenaeum	294	—	Gutenberg-szabó-alap, 81767-F2			391	05
Berkouite-nyomda	36	—	Ács-Mihály-alap, 81766-F2			532	25
Budapesti Hírlap	33	60					
Buschmann Ferenc	55	20					
Czettel és Deutach (Grafikai Intézet) ..	29	40					
Egyetemi nyomda	54	60					
Földrajzi nyomda	66	60					
Franklin	451	80					
Franklin-fiók	69	—					
Gallitzstein	62	40					
Geisler és Székely	24	60					
Globus	57	60					
Hamburger és Birkholz	12	—					
Heclug Sándor	24	60					
Hornváncsiky Ulrik	92	40					
Hungária	22	80					
Kerlecz József	26	40					
Korvin testvérek	48	60					
Közszégi nyomda	25	80					
Légródy testvérek	85	20					
Márkoulte és Garai	34	20					
Márkus Samu	150	60					
Mdv. menetleg-nyomda	28	80					
Melndrek Lapja	9	60					
Nagy Sándor	68	40					
Neuwald Illés	14	40					
Pallas	207	—					
Pannónia	28	80					
Pap és Schwartz	14	40					
Patria	103	20					
Peater Lloyd	58	80					
Peati könyvnyomda r.-t.	495	—					
Paparul Román	13	80					
Posner K. L. és fia	55	20					
Révai és Salamon	83	40					
Rigler J. Ede	102	60					
Rothberger és Welcz	15	60					
Rózsa K. és neje	58	20					
Schmeltz és Meisner	24	60					
Stephanum	128	40					
Székesföldrajzi hírl. nyomda	127	80					
Thalia-nyomda	17	40					
Világosság	190	20					
Welcz L. F.	17	40					
Waldner Fülöp és fia	82	80					
Kisebb nyomdákól	43	80					
Egyesektől	512	20					
Üldékről:							
Kalozsvár 274.20 K, Debrecen 246.—,							
Kassa 132.60, Győr 109.20, Miskolc							
103.80, Eperjes 102.60, Pécs 81.—,							
Székeszvár 66.—, Gyoma 48.—, Beaz-							
terebánya 43.80, Mohács 14.40, Nagy-							
váradi 15.—, Székesfehérvár 9.—, egyes							
kisebb városok 29.40, összesen	1275	—					
Ebből 10 százalék a szakirodalmi alapra	5620	60					
	562	06	3058	54			
Takarékpenztári kamatok a főpénztárról	100	68					
Takarékpenzt. kamatok az Ács-alapnál	16	53					
Tak.-p. kam. a Gutenberg-szab.-alapnál	12	13					
A Hitelezésüvetkezeti osztályra 1906-ra ..	5	—	134	34			
Szakirodalmi alap:							
Áthozott a múlt évről			308	90			
10 százalék a főpénztárból			562	06			
A Grafikai Szemle 1905-iki bevétele ..	1576	12					
Az Évkönyv (1906) bevétele	1482	44	3058	56			
A főpénztárról a deficit törlésére			1034	42			
Takarékpenztári kamatok			7	80			
Színházjegy-utalványokból			11	72			
			10651	22			
					10651	22	

Sarlós Lajos, ellenőr.

Boszik István, pénztáros.

Jelen mérleget átvizsgáltuk, a könyvekkel tételesen összeváltottuk és rendben találtuk. — Budapest, 1907 február 2-án: Becker István, Einödör Antal és Guttmann Ignác, számvizsgálók.

Bevétel.

Pénztári kimutatás az 1907. év januárius haváról.

Kiadás.

Áthozot a múlt hóról	4889	98	A jan. 20-iki házi estély kiadása	137	40		
10 db hitelszövetkezeti részjegy à 10 K	100	—	A Deutscher Buchgew.-verein tags. díja	22	11		
Gutenberg-szobor-alap	391	05	Folyóiratok előfizetése jan.-márciusra ..	15	—		
Ács-Mihály-alap	532	25	Újévi ajándékok (póstások, lapkihorodók)	7	—		
A jan. 20-iki házi estély bevétele	160	60	Adminisztr. kiadások helyben és vidéken	8	64	190	15
			Késpzép e hó végén			5281	41
			10 db hitelszövetkezeti részjegy à 10 K			100	—
			Gutenberg-szobor-alap			391	05
			Ács-Mihály-alap			532	25
Tagsági járulékokban befolyt:			Szakirodalmi alap:				
Államnyomda	3	60	Késpzép e hó végén			621	27
Athenaeum	22	20					
Berkovits-nyomda	2	—	Szaktanfolyam:				
Bichler-nyomda	3	40	III. ciklus megnyit. körlevél és exp. ..	15	66		
Bróza Ottó	3	—	Betűönt. küldemény váma és portója ..	26	13		
Budapesti Hírlap	3	60	Villamos áramért (3 tétel)	15	45		
Buschmann Ferenc	3	—	Szolgálatok takarításért	10	—		
Egyetemi nyomda	7	20	Miskolci kiküldetés költsége	25	32	92	56
Füdürosi nyomda	5	40					
Franklin	42	—					
Franklin-flók	8	40					
Fried és Krakauer	—	—					
Gallitzenstein	5	40					
Gelléri és Székely	1	80					
Globus	6	60					
Grafikai Intézet	1	80					
Hamburger és Birkholtz	3	—					
Hezúig Sándor	4	20					
Hornvároszky	6	—					
Hungária	2	40					
Jókai-nyomda	4	20					
Károlyi György	2	40					
Kellner Ernő	1	80					
Kertész József	2	40					
Klein Vilmos	1	20					
Korvin testvérek	3	60					
Községi nyomda	4	80					
Légródy	8	40					
Markovits és Garai	3	60					
Martha Samu	12	60					
Műv. menhely-nyomda	3	60					
Molnárak Lapja	1	20					
Müller Károly	1	80					
Nagy Sándor	4	20					
A Nap	1	80					
Pallas	20	40					
Pannonia	2	40					
Pap és Schwartz	1	20					
Pátró	4	80					
Pester Lloyd	7	80					
Pesti könyvnyomda r.-t.	57	—					
Poparui Román	—	—					
Posner K. L. és fia	—	—					
Radó Izor	1	80					
Révai és Salamon	5	40					
Rigler J. Ede	7	20					
Rothberger és Welsz	1	80					
Rózsa K. és nejje	4	20					
Schmeltz és Miesner	2	40					
Stephanum	10	20					
Székesfűdürosi házi nyomda	10	80					
Szent-László-nyomda	3	—					
Thalia-nyomda	3	60					
Turul-nyomda	—	—					
Urania	—	—					
Üllőcsanak-nyomda	17	40					
Welsz L. F.	3	—					
Wellesz Béla	—	—					
Wodianer Földp és fia	9	—					
Üldékről:							
Arad 22:20, Gyoma 4:20, Kézvölgy- hely 5:40, Kassa 8:50, Miskolc 21:50, Mohács 3:50, Szeged 27:—, Szekszárd 15:—, Nagyvárad 7:30, Nagybecskerek 9:—, Pécs 20:40, Székesfehérvár 9:—, Temesvár 8:40, Összesen a üldékről	160	20					
Egyenkéntől (részletezése a következő oldalon)	44	40					
	570	60					
Ebből 10 százalék a szakirodalmi alagra	57	06	513	54			
Szakirodalmi alap:							
Áthozot a múlt hóról	564	21					
10 százalék a főpénztárból	57	06					
	7208	69				7208	69

Sarlós Lajos, ellenőr.

Bozalk István, pénztáros.

nyed módon, minden haladásuadásza elkerülésével vélté elérni. A szedőnek miltó idrea akadt a mű nyomómdában, ki tisztában lévén a színharmóniával, minden tekintetben kifogástalan, szép munkát végzett. — 6. "Kaza." Jázizéud, pedána kiültél munka. Kifogásolai valót csak a sorok elhelyezésében és a nem befűtöttél anyagból készült griffmadár alkalmozásában találhatunk. A befűtött minták legtöbbször a színösszeállítás harmónikus, ml nyomója jázizéud igazolja. — 7. "Phönix." Eltekintve merev, szögletes formáitól, díszítése pontos, tiszta kiültél. A szöveghez már nem oly gondos: a tésoor közölti tér egyenlőtlen és példóul a kerülésnek egy k. befűtél történél jázizéud legelőbb ml szakotlan. Nyomóda kifogástalan, színzése szép, harmónikus. — 8. "Gurilandé." E pályamű, habár nem igen mulja fűtől az áltáloasan jónak tartott levélfejekkel, mégis befűtélje helyes formázásukérül és szép elrendezésél módjáról tesz tanuadsót. Színel kissé élénkek, máskülönbzen nyomója lparokódódt hirdeté. — 9. "Anker." Tervezője jó izléséél, nagy szakértelemmel tud bnnni a könnyunyomódtal anyaggal, amelynek szép eredménye e pályamunka. Kellemes szín, elegáncia és az anyag tetelzése elrendezése teszik e művet értekesé. A tésoor alatt alkalmazott vonal főbbalages. — 10. "Corinna." Az izlésészen elhelyezett sorokat ügyesen megszerkesztett díszítés szegélyezi. A munka a helyes úton jórú, jó nyomómdozat árulja el. — 11. "Atadín." E pályamű befűtélje még közű ugyan a kezdet nehézségeivel, de kelöl szorgalmatlan és lparokódódtal ezen lésúvev, ennél nagyobb eredményeket is fog elérni. — A 2., 3., 4., 9., 10. és 11. számú pályamunkák, mint udzólatok, nyomtatásal szemponiból — mint az természetesen is — nem eshattek bírdótt alá. II. Rigner Antal, előadó.

Választmányi ülés 1907 febr. 5-én.

Jelen vannak: Tanay József elnök, Morócz Jenő I. titkár, Bozskai István pénztáros, Sarlós Lajos ellenár, Boros Dezsd II. titkáros, Burghelm Károly, Gyöngyösi Sándor, Kún Kornél, László Dezsd, Poulitzky N. László, Radnai Ulmos, Spitz Adólf, Stella Márton, Stefán József és Szabó Róbert választmányi tagok, Novák László, a szaktanfolyamok vezetője, valamint Wanka Ulmos tanfolyami adminisztrátor. Igazolva távol: Ifj. Rigner Antal II. titkár, Hahn Már I. titkáros.

Tanay József elnök az ülést megnyitja és bejelenti, hogy a január havi választmányi ülés jegyzőkönyve a jövő havi választmányi ülésen lesz hitelesítve.

A titkár évi jelentését a választmány csekély módosítással magévú teszi a elhatározza ennek a rendezé évi közgyűlés elé való terjesztését.

Pénztáros bemutatja évi jelentését, melyet a választmány tudomással veszt és a közgyűlés naprendjére tűz. Együttal kimondja a választmányt, hogy a tagok túlsóra a Grafikai Szemlében jövőben ne közöltessék, és a tagok száma városankint részletezendő.

Pénztáros a választmány megbizta, hogy a házi pénztárosokat jelölésére hívja össze.

A jövő havi választmányi ülés március 12-ére tűzöttik ki.

Elnök bejelenti, hogy a "Magyar Nyomómdozat" című szaklapot a Kőr számára tiszteletpéldány gyandént megküldötték. Közszónettel tudomással vétetik.

Novák László jelentése a szaktanfolyamokról tudomással szolgál.

A január havi pénztári jelentést és tagadgl kimutatást a választmány tudomással veszt.

A Kőr által hirdetétt levélfejpályázaton az I. díjat Poduska János a Weninger I., a II. díjat Hörbe Konrád és a III-ikat Bárdny N. nyerték meg. A választmány a díjak kiadását a szakbizottság lésúvonathozó jelentésének beérkezéig fűggőben tartja.

A választmány elhatározza, hogy 50 példány díszlevelet rendel meg a Franklin-Társulatnál.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Ferenc, Schuster Ferenc (Egyetem), Szappanos József (Szolnok), Boldzsdár Zalmon, Kádósi Géza, Gelberger Emil, Ueres Gyula, Erdőberger Dezsd, Heid Pál, Klein Simon, Reif Már (Nagyudvár), Forró Imre, Hegedűs Péter, Uáry László (Kézúvádrhely), Berger Bernát, Berki István, Fehér Imre, Gábric György, Grécal István, Nagy István, Peri István, Reiner Béla, Scherler M. Ulmos, Szederényi János, Dobos János, Grécal Sándor, Heliz Béla, Kozsinek Sándor, Ilyés József, Kóshalmi Ulmos, Horváth József, Ferencffy Antal, Lefkóvics Ármán, Reich Gyula, Szász Gyula, Szigmeth Károly, Szűts Mihály, Szabó Pál, Ujj Lajos, Uintlla Toma, Karasz Kázió, Lakatos Tóth Lajos, Lúwy Jenő, Molnár István, Majthényi Gyula, Reimann Samu, Schneider Gyula, Schwarz Sándor, Terean György, Ungurean Ilia, Uili János, Uradó Alfréd (Arad), Ravinger József (Nyitra), Abtala György, Adány Pál, Bakacal István, Csury István, Dóvidovits Dezsd, Daka István, Daka Mihály, Dencsy Sándor, Dobó István, Duddó György, Ether Sándor, Fuchs Adólf, Futó Lajos, Fűrtés Sándor, Fodor Imre, Gross Samu, Grossmann Jenő, Gibicz Imre, Gyapjas János, Halász Kálmán, Imre István, Klein Már, Kluger Már, Krizsdó Kálmán, König Lipót, Kiss István, Lantos Ferenc, Márton Jenő, Maurer Rezső, Pálffy János, Póth András, Somogyi Pál, Szabó Imre, Szegéd Sándor, Szűcs Imre, Tóth Menyhért, Torma József, Urbányi Gyula, Uajda Jenő, Wéber István, Zarnóczy Béla (Szeged), August Ferdinánd, Diamant Márton, Kepes István (Hungária), Ehrman Jenő (Berkovits), Auerbach Lajos, Goldberger Sándor, Salzman Lajos (Giobius), Schöffer Már II. (Ullógósd), Novák József (Székesfeűv), Buth Márk (Buschman), Greff Antal, Steiner István, Sterbinszky László (Wodlauer), Rigner János, Berger Zalmon, Schimek Ferenc (Jókai), Németh Kálmán (Kertész), Antal Miklós, Ifj. Eller György, Barzd István, Horváth Béla, Heufler Béla, Köhény István, Molnár Béla, Kubán Ferenc, Zelenka Lórc (Athenaeum), Quitt Manó (Thália), Fáber Gyula (Márkus), Górtner Manó, Pfeiffer Jakab, Uessely Ulmos ("A Nap"), Boday Lajos, Góttos Béla, Harasztó József, Hegedűs Béla, Heidrich Antal, Heuter Gyula, Kozma Rezső, Kóváry Géza, Knapp Ernő, Kóváry Géza, Polgár Pál, Schaul Nándor, Schelcher Ulmos, Simits István, Szabó József, Szolozdányi Béla, Uesegrdől Ivar (Pest rézu), Kertész Már, Klichmányi János, Richter Márton (Hamb. és Bialkholz), Diószegi Kálmán (Krausz S. T.), Krausz Titus, Kerekes Miksa, Liska Ferenc (Légrédöl). — Meghalt: Csulyovszky János (P. rézu), Szauter Béla (Ullógósd). — Mátrólé miatt förtendők: Kienk Antal, Tógel János (Athenaeum), Sahin Lajos (Urania), Weintraub Albert (Giobius), Máth Ferenc (Stephanus), Liewehr Ulmos (Wodlauer), Schwarz Zoltán, Állmayer János, Köszler József, Herman Antal, Fáber Rezső, Smolka Szaniszló, Ungár Gábor, Winkler Sándor, Kaposy József (amerikélen tart.). A há végén 11 tb., 1129 rendezés, összesen 1140 tag.

Tagadgl járulékokban egyesektől befolyt (II. pénztári kimutatás): Szappanos József 1'80, Rosenberger Ignác 3'60, Ravinger József 1'80, Hollási János 1'80, Goldberger Jakab 1'20, Krausz Izidor 1'80, Kőstler Aladár 1'20, Hegyi Dezsd 1'20, Légdórá József 1'20, Farkas Antal 1.80, Bock Ármán 1'20, Thinschmidt Ede 1'80, Skodnitz Jakab 1'20, Wiesner Sándor 1'80, Frank Gyula 1'80, Urbán István 1'80, Halldinger György 1'80, Tauber Bernát 1'20, Womlak Henrik, Klein Henrik, Wolf Antal, Wolf Sándor, Farkas Lajos, Jakob Már, Kezser Ulmos, Diószegi Kálmán, Berger Béla, Kirz Ede, Lachenbach Artur, Szilárdy József, Klein Adólf, Telcher Jakab, Borai Simon, Burghelm Károly, Biranc Dóme, Schwarz Ármus, Böhm Tead, Baltzer József, Müller József, Steinhertz Miklós, Rnyal Ferenc, Bogár Ignác, Weiss Ármán á 60 fillér, összesen 44'40 kor.

A Szakhőr I. tagjait hírvjék, hogy mindennemű hordóciúdtólzsdát, úgy az abba való be-, mint kilépést haladéktalanul adójk tudóul a Kőr pénztárosnak (lahik: Uil, József-utca 23. sz., II. em.), mert csak így kaphatják meg pontosan az évet megillit kiadóvnyakat és megkülönbözt. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Figyelemztetjük a házi előlévőket ldtogató tagúrsóinkkal, hogy az ldtényjegyekkel csakis a tagok, illetve azok kiadótében jövő hálygek vagy vonódegek (nem szakhőri tagok) borandótlanak be. Az ldtényjegyek másra dt nem ruházható és minden vltazódtés az ldtényjegyet elvezetődt vonja maga után.

A Népszinházba, Uigazsinházba, Magyar Szinházba és az Urdióba 23—30%-kal mértékelt jégyekre jégallító utalóvnyok kaphatók a pénztárosnál (Uil, József-utca 23. sz., II. 18; vasmárga előlévőtként a kőrtélyéségben), valamint a Magyar-fűrtésbe szóló keóvzsmányes jégvutalóvnyok is, ósámbanlál 4 fillérré.

Erdélyi M. re. dt hírv. udóvri fényképek (Budapest IV, Ujvilág-u. 2, a Kocsuth-Lajos-utca során) Szakhőriünk tagjainak fényképek kézziltetéskor a keóvzsdó keóvzsmányeket adó:

6 db. vizit	fénykép	6 K.	12 db. 10 K.
6 .. kis Mahart	"	14 ..	12 .. 24 ..
6 .. bobinet	"	10 ..	12 .. 20 ..
6 .. Mahart	"	20 ..	12 .. 30 ..

Megrendelés alkalomául mindíg az utalódt havi nyugodalótt kell igazóvni, hogy az illit a Szakhőr tagja.

Felétés szerkesztő Tanay József. Fűgészkehdő Novák László. Kiadóttálatésoos a Kővnyunyomómdozók Szakhőr. Szerkesztődegl és kiadóttálatéso: Budapest V, Mató-utca 7 (teléfono 28—02).

A Kővnyunyomómdozók Szakhőr 1907 február 10-én, a szaktanfolyamok javára rendezett előlévén felöltözettek, III. tiszteletjegyeket megváltódták a keóvzsdódt: Kósa Rezső 10 K, Ifj. Kellner Ernő 10 K, Fűrdósi nyomóda r. I. igazótásodt 10 K, Klein Ferenc kővnyunyódt 10 K, Zilahai Simon (Bp. H.) 10 K, Lúbenstein Arnódt 3 K, Szágyi Ferenc 3 K, Berdó Mihály 3 K, B. G. 2 K, Friedman L. ZK, Szv. Berkovits Jánosédt 2 K, Kertész József 2 K, Nyáry Gusztáv 1 K, Buth Jenő 1 K, Eller Rezső 1 K, Fűrtés István dt neje 1 K. Fogadódt a Hozott adótkozók igaz keóvzsdótként.

A választmány.

Tagadgl forgalom 1907 január havóben. Beépíték a Kőrbe: Jakob Már, Krausz Adólf, Kornelina Miksa (Bogó M.), Brújká Á., Winternitz Samu, Grege Nándor (Bst. László), Csánygy Ferenc, Kass Antal, Krausz Gusztáv (Székesfeűvdr), Dragon János, Mody István, Luka Sándor, Marcella József, Oszusztzy András (Nagybecskerek), Adám Dezsd (Állomány), Halldinger György (Gittman), Bogár Ignác (Engel és Ledényi), Goldberger Jakab (Urdia), Kádóvter Ferenc, Winkler István (Franklin-titkár), Tóth Gábor, Kellner Tivadár (Rádódt és Salomon), Lóbi Lajos, Hörbe Konrád, Barb Ármán (Pallás), Bichler Artur, Seemann Antal (Bichler), Gelger Gáspár, Engel Dezsd (Korvin), Uosinek Henrik (Engel Zs.), Baltzer József (Rádódt), Állmayer Adólf, Szabó János (Hószgy), Weninger István (Hordóvztzy), Illia Gyula (Mala, Lajta), Gelster Károly, Simlaszky Konrád, Wehermann György (Müller K.), Gerbecsich

Hirdetések.

A magyar állam nyomdászattör- ténelmi térképe

Tervezte és magyarázó szövegét írta:
 FIRTINGER KÁROLY.

Ára helyben 60 fillér, vidékre 70 fillér.
 Az Évkönyv megrendelői féláron kapják.

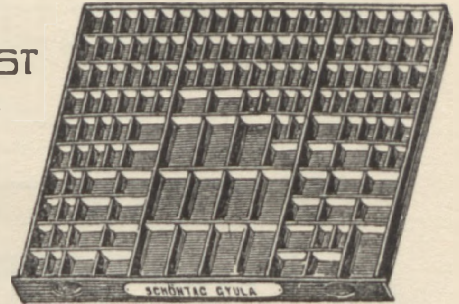
SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST
 Ul, Uácl-körút 51.

Kis antiquaszek-
 rény 6 K 40 f.
 Nagy szekrények
 8 K 40 f.

Árjegyzék ingyen és
 bérmentve.

A Deutscher Buch- u. Steindruckerei
 évfolyamait egyenként vagy összesen megútelre keresi
 Szabó Róbert, Budapest II. ker., Hatnyú-utca 11. szám.

Szakkönyveket és -könyveket
 (bármely nyelveket is) vásárol, esetleg eserebérrel fővárosi
 szaktárs. Ajánlatok e folyóirat szerkesztőségéhez intézendők.

Első magyar könyv- és nyomdai
 x festék- és hengeranyag-gyár. x

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

SZÁMOS
 KITÜNTETÉS.

Hengerek öntése lapos
 és körforgású gépek-
 hez. Olcsóbb és jobb
 a házi öntésnél.

GYÁR, IRODA ÉS RAKTÁR:

BUDAPEST

IX, Márton-utca 19.

Újság-, mű-, illusztráció- és
 díszmű- és mindenféle szí-
 nes festékek, valamennyi
 grafikai iparág részére.
 SZEDŐSORZÓ, igazítható
 feszítővel, szab. saját találm.

47.004. és 53.406. az. magy.-oszl. szabad.

TÁVBESZÉLŐ
 56—64. SZ.

„PATENT“ gelatin-
 hengeranyag.
 Kencék és bronzok.

Megjelent

és a Grafikai Szemle kiadóhivatalában (Budapest V, Hold-utca 7. sz.), valamint Bozsik J. szakköri pénztárosnál (Budapest VIII, József-utca 23, II. em. 18. ajtó, avagy Vármegye-utca 11. szám, Franklin-fiók) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre 1905–1906-iki szaktanfolyamainak értesítője.

Szerkesztették: Tanay József és Novák László.

220 oldal, sok szedés- és egyéb példával. A szakjukban fejlődni óhajtó szaktársak nélkülözhetetlen kézi könyve. Rövid és azért tömör összefoglalásban ismerteti a szaktanfolyamokon előadott tanítási anyagot.

Ára 1 korona.

Vidékre 1 korona 10 fillér.

KOBLINGER & GYULA

Fotokemigráfiai Műintézete

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készül

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzékek, hirdetések részére. Tervek fotolitográfiailag sokszorosíthatnak. ♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

TELEFON 14-61.

(Alapított 1892.)

BEIT & Co.

HAMBURG

DRUCKFARBEN
FABRIKEN

Főraktár és iroda:
MÜLLER TESTVÉREK, Budapest V, Sólyom-utca 13.

BERTHOLD H., BERLIN SW
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.
Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűujdonságokból, rézleniákból, vignettákból és at. • Legnagyobb választék orosz betűkből. • Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. • Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi R. és társa, Budapest V, Lipótkörút 17
a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

! Nagy díj !

KAST & EHINGER

GRS 6. m. b. H. 2020

világhírű gyártmányul a st.-louisi
világkiállításon a legmagasabb
díjjal lettek kiöntetve. — Fiók-
gyárak: Berlinben, New-Yorkban
és Chicagóban.

Képvisező Ausztria-Magyarországon részére:

Carmine Hugó
Budapest, Bécs, Prága.

Lanston-Monotype

a világ legjobb betűöntő- és szedőgépe.

Magyarországon és Ausztria területén eladja és működésben bemutatja

Alapítottott
1878. évben.

Carmine Hugó
teljes nyomdaberendezések gyára

Alapítottott
1878. évben.

Budapest VI,
Király-utca 26.

Wien VII,
Burggasse 90.

Prag II,
Dittrichgasse 1968.

Nyomda-festékek, kencék és
hengeranyagok nagy raktára

Kast és Elinger
G. m. b. H. stuttgarti és feuer-
bachji gyáraiból.

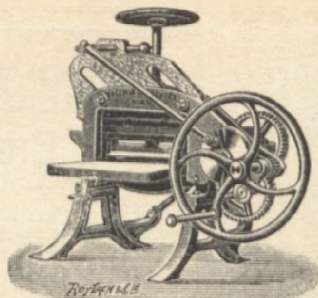
Fiókgárak: New-Yorkban,
Berlinben és Chicagóban.

A párisi kiállításon grand
prix-vel és két aranyéremmel,
továbbá a st.-louisi kiállítá-
son nagy díjjal lett kitüntetve.

SORBONNE

egy szép és különleges metszésű, tisztán és jól olvasható betűfaj
mely könyvnyomásnak és accidenciáknak egyaránt felel meg.
Megjelent három sorozatban: sovány, félkövér és cursivban.
A „Sorbonne” mindenhol a legnagyobb tetszést aratja.

BERTHOLD H. R.-T., BERLIN SW
Képv.: Pusztafi R. és társa, Budapest V, Lipótkörút 17

Josef Anger

Gépgyár és
vasöntöde & Söhne
Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési föltételekkel.

— MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE: —
SILBERER A. úr, Galgócon.

ORMOS GUSZTÁV UTÓDAI
KÖNIG ÉS BAYER

— fotocinkográfiai műintézete —
Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

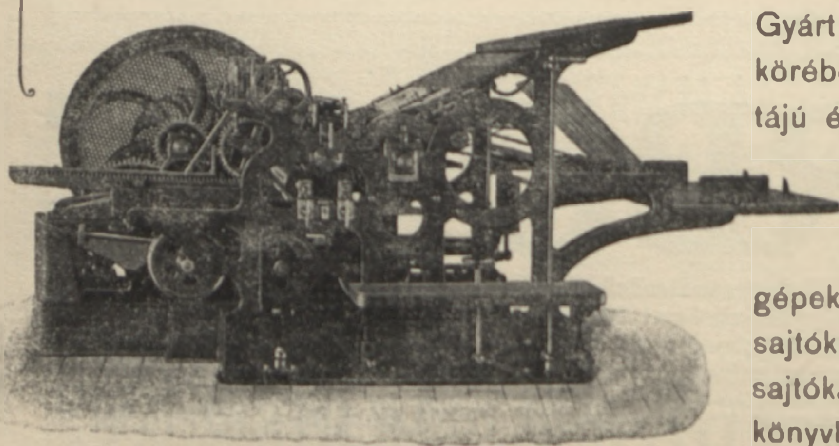
KLISÉK mindennemű képen nyomtatványokhoz a legjobban kiültebben.
AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.
≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

— Házankiuáll felvételek. —

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

==== Budapesten. ====

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi-sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

Egyesred könyvnyomdai gyorsajtó vasutas járattal és 2 feladó hengerral.

Pesti könyvnyomda-üzemvágy-telep (U. Helő-utca 7)

MAGYAR NYOMDÁSOK ÉVKÖNYVE

Szerkeszti: NOVÁK LÁSZLÓ

KIADJA A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRE

1907

HUSZONKETTEDIK ÉVFOLYAM

Karácsonykor jelent meg igen díszes kiállításban. Terjedelme mintegy 10 iv, műmellékleteinek száma 45. Kiállítás és tartalom dolgában fölülmúlja az eddigi köteteket. — Ára 3 kor., postán küldve 3 kor. 30 fillér. Megrendelhető a Könyvnyomdások Szakköre pénztárosánál: Bozsik István szaktársnál, Budapest VIII, József-utca 23. szám.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

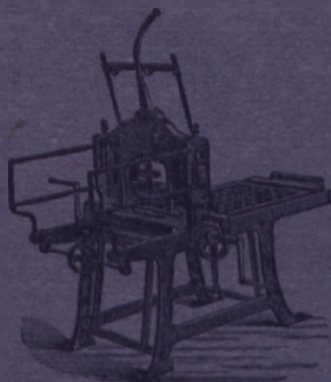
VI, Gyár-utca 62. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére való fekete és színes, valamint réz-nyomáshoz szükséges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

„Krause“ emeltyűs könyomó-kézi-sajtó.

Saját szerkesztésű legújabb sajtónk, egészen vasból, ruganyos nyomással és a taliga visszamenetelét könnyítő szerkezettel.

Szállítási díjtól és vámtól mentesen Ausztria bármelyik vasúti állomására.

Ha a megrendelésben a fűdőkeret küldése nincs világosan kikötve: a nélkül szállítjuk a sajtókat.

A sajtó távirati megjelölése		No	A taliga		A sajtó ára	
fűdőkerettel	fűdőkeret nélkül		széles- sége	hossz- sága	fűdő- kerettel	fűdőkeret nélkül
			a kö számára			
			cm	cm	korona	korona
Mariage	Marialite	MN	45	55	700—	735—
Magdalena	Magazijn	MP	55	65	795—	850—
Magdolum	Magenader	MPa	55	70	815—	870—
Maximilian	Maximianus	MQ	60	80	905—	955—
Moriche	Morlolla	MR	65	90	950—	1010—
Methusalem	Metileno	MS	75	95	1100—	1160—
Methule	Metrisch	MSa	75	100	1110—	1170—
Melchior	Meldois	MT	80	100	1145—	1210—
Melchiades	Meldung	MTa	80	110	1165—	1230—
Mumie	Mulvio	MU	85	125	1250—	1315—
Mummerei	Mummolus	MV	95	140	1370—	1435—
Myscole	Mysell	MX	110	150	1670—	1750—

Az árakban bennefoglaltatik a kerékvédő ára is.

Bővebb fölvilágosítást ad: KAUFMANN
GYULA, Budapest VII, Kertész-utca 37.

KARL KRAUSE, LEIPZIG.

Bélyegző-metszés.
Mechanikai műhely.
Galvanoplasztika.

Ólomzár-gyártás.
Tömöntöde.
Rézlénia-gyártás.

Első magy. betűöntöde

□ részvény-társaság □

Budapest VI, Desseffy-utca 32. sz.

Telefonszám 23—70.

Dús raktárt tart folytonosan magyar, német,
tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből,

körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,
továbbá a legkülönbélebb ékezetűkből és
egyéb nyomdai felszerelvényekből. Egész
nyomdai berendezések jutányos árban és

□ gyorsan fogantatnak. □

UJDONSÁG!

UJDONSÁG!

Egyetemes tabella-alapzat

Czettel és Bendner szabálya.

